

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociațiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta sé prin domni colectorii.

Sumariu: Flor'a phanerogama din fostulu districtu alu Naseudului (urmare). — Monumentu de marmora pusu lui Ioanu Eliadu Radulescu in Bucuresci Sambata in 21 Novembre 1881. — Ce cetimu si ce sè cetimu? vorbire tienuta de Andreiu Bârseanu, la adun. gen. a desp. I alu Asociatiunei transilv. pentru liter. rom. si cultur'a poporului romanu. — Publicarea baniloru incursi la cass'a Asociatiunei transilvane pentru lit. rom. si cult. poporului rom. — Catalogu alfabeticu asupr'a càrtiloru aflatóre in bibliotec'a Asociatiunei transilvane de Petr'a-Petrescu (incheere). — Anuntiu de abonamentu.

Flor'a phanerogama din fostulu Districtu alu Naseudului.

De *Florianu Porcius, Cav. alu ordinului corónei de feru class'a III. vice-capitanu emerit.*

(Urmare).

Adenostyles Cass. *Ciucurasi.* (Flórea ciumei).

A. albifrons Rchb. (Cacalio albifrons L. fil. *Cacalia albida* Cass.). *C. alburii.* Pre pascatoriile subalpine si alpine.

A. coccinea Ait. *C. carmosini.* Cult.

Eupatorium L. *Cânepióra.* (Cânepóla).

E. cannabinum L. *C. vulgara.* Langa parae, riuri, la locuri apatóse-umbróse.

Xanthium L. *Porcinósa.* (Scaisoru).

X. Strumarium L. *P. vulgara,* (Scaietele popei). Langa cali, pre ruinaturi, locuri necultivate.

X. spinosum L. *P. spinósa.* (Scaiu muscalescu, Spinuletii rusescu). Langa cali si strade, prin ocóle, pre la celea mai multe comune, inse nu in mare mesura.

Dipsacus L. *Ciulina.* (Vérg'a ciobanului, V. pastoriului).

D. pilosus L. (*Cephalaria appendiculata* Schrad). *C. perósa.* (Vérg'a pastoriului). Prin tufisiuri, spineturi, paduri.

D. laciniatus L. *C. laciniata.* (Scaiu, Scaiete). Langa cali, pre ruinaturi, prin tufisiuri, spineturi.

D. sylvestris Mill. *C. vulgara* (Scaiu, Scaiete, Ciulinu). Totu la asemenea locuri, mai de comunu cá speci'a precedentá.

Scabiosa Róm. & Schult. *Scabiósa.* (Muscatulu dracului).

Sc. atropurpurea L. *Sc. négra-purpuria.* Cult.

Sc. lucida Vill. *Sc. lucitóre.*

$\beta.$ *longeinvolucrata* (Sc. Cipariana mihi). Involucru mai lungu decâtu corolele marginale radiante.

Pre praturi si pascatorii in reg. montana si subalpina.

Sc. ochroleuca L. (Sc. Scopolii Rchb.). *Sc. galbinia.* Pre locuri arenóse, petróse, langa cali.

Sc. flavescens Gr. & Sch. *Sc. galbiniciósa.* Totu pre asemenea locuri in Valea Sieului si Muresiului.

Distinctiunea intre ambele acestea specii e tare subtila. La *Sc. ochroleuca* sunt setele, care representa calicele internu, de colóre bruneta-négra, apoi foile inferióre si medilocii lirate pana simplu penatifide, penutiile linearulanceolate, éra la *Sc. flavescens* sunt setele mai deschisubrunete, apoi foile simplu ori si duplu penatifide, penutiile lineare. Colórea floriloru este totu aceea. Provinu inse si forme intermediare.

Succisa M. et K. *Ruenu.*

S. pratensis Mönch. $\beta.$ *glabrata.* (Scabiosa succisa L. Scabiosa glabrata Schott). *R. de praturi.* (Mnscatulu dracului). Pre praturi si prin tufisiuri, la locuri umede.

Knautia Coult. *Ruenósa.*

K. longifolia Koch (Scabiosa longifolia Kit.). *R. lunga 'n foi.* $\beta.$ *foliis angustioribus.* $\gamma.$ *albiflora.*

Pre pascatorii in reg. subalpina si alpina.

K. sylvatica Dub. *R. selbateca.*

$\alpha.$ form'a gen.

$\beta.$ *lancifolia integerrima* (K. lancifolia Court. K. transilvanica Schur. E. Tr. 1755).

$\gamma.$ *dipsacifolia* (K. dipsacifolia Host — non Heuff).

Form'a $\alpha.$ prin tufisiuri, spineturi, la marginea paduriloru, éra form'a $\beta.$ si $\gamma.$ prin paduri montane.

K. arvensis Coult. (Scabiosa arvensis L.). *R. vulgara.* (Scabia).

$\alpha.$ *pinnatifida.*

$\beta.$ *collina* Dub.

$\gamma.$ *dumetorum* Heuff.

$\delta.$ *integrifolia* Heuff.

$\epsilon.$ *drymea* Heuff.

$\zeta.$ *arvensis.*

$\alpha\alpha.$ *foliis inferioribus integris.*

$\beta\beta.$ *foliis omnibus pinnatifidis.*

Prin tufisiuri, spineturi, pre praturi, campuri, la marginea paduriloru.

Cephalaria Schrad. *Maciuca*.

C. radiata Schrad. *M. radiata*. Pe cste la locu sterilu la Naseudu.

Valeriana L. *Valeriana*. (Odolanu).

V. officinalis L. *V. officinalis*. (Gusi'a porumbului).

α . major Koch.

β . minor Koch. (*V. angustifolia* Tausch).

Prin berecuri, tufisiuri, pre praturi, la locuri umede, lnga parae.

V. sambucifolia Mikan. *V. de padure*. Prin paduri, montane la locuri umede.

V. simplicifolia Kabath. *V. simpla*. Pre locuri uliginse la Cosn'a.

V. tripteris L. *V. trifoiosa*. (Odolanu in trei foi). La locuri umede-umbróse in reg. inferióra si montana.

β . *sisymbriifolia* Desp. S. E. Tr. 1728 (*V. Cardaminis* M. B.).

Lnga parae in reg. subalpina.

V. montana L. *V. montana*. Dupa B. Tr. 110, — H. V. X. J. p. 145 si F. Fl. Tr. 1421 indicata pre alpele Corongisui, apoi

V. elongata L. *V. prelungita*. Dupa B. Tr. 111, — F. Fl. Tr. 1423 si S. E. Tr. 1731 indicata pre alpii Corongisui si Gemenea, nu amu aflatu.

Valerianella Pollich. *Valerianela*. (Odolanuti, Fatica).

V. carinata Lois. *V. carinata*. Pre agrii, prin gradini, raru.

V. Morisonii D. C. *V.—la lui Morisoni*.

α . *lejocarpa*. (*Fedia dentata* Vahl).

β . *lasiocarpa*. (*V. pubescens* Merat.).

Pre agrii, cmpuri.

V. Auricula D. C. *V. urechiata*. Pre agrii, intre semenaturi.

Sherardia L. *Serarda*.

Sh. arvensis L. *S. de agrii*. Pre agrii, printre semenaturi.

Asperula L. *Asperula*. (Mam'a padurei, Lipitorea, Snjuane).

A. arvensis L. *A. de agrii*. (Lipitoria). Printre semenaturi, pre agrii in Valea Sieului si Muresiului. In cealalte vali nu amu vediatu.

A. Cynanchica L. *A. vulgura*. Pre colini macre, razre, lnga cali.

A. galioides M. B. *A. vneta*. In Valea Sieului lnga cali, pre cmpuri.

A. odorata L. *A. odorata*. (Snjuane de padure). Prin paduri montane.

A. Aparine Schott. M. B. *A. lipitre*. Prin tufisiuri si alte locuri umbróse, inse umede, apatse.

A. capitata Kit. *A. globulata*. Dupa B. Tr. 151 si F. Fl. Tr. 1378 indicata pre alpele Ineu nu amu aflatu.

Galium L. *Snjune*. (Sinziene, Simziene).

G. boreale L. *S. nordice*.

α . form'a gen.

β . *hyssopifolium* Hoffm.

γ . *Pseudo-rubioides* Schur.

Pre locuri umede ori umbróse in reg. inferióra.

G. verum L. *S. galbine*. (Flórea lui St-ionu).

α . *lejobyllum* et *trachyphyllum*.

β . *pallidiflorum*. (*G. palidiflorum* Schur).

Form'a α . pre praturi, pascatorii, razre, lnga cali. Form'a β . la scald'a minerala din Sngeorgiu, si se vede a fi o forma hibrida din *G. verum* si *G. Molluga*, in a caroru societate provine.

G. Mollugo L. *S. albe*. Pre praturi, cmpuri, prin tufisiuri, spineturi, lnga garduri, la marginea padurilor.

β . *rupicolum* Schur. (*G. Tyrolense* Willd). La locuri umbróse in reg. montana.

G. sylvaticum L. *S. selbetece*. Prin tufisiuri si paduri in reg. montana.

β . *intermedium*. Panicula contracta.

Pre stnci la locu umbrosu si umedu (Sghiabulu dracului la Rodn'a-vechia).

G. palustre L. *S. de paludine*. Pre locuri uliginse, balse, lnga lacuri.

G. uliginosum L. *S. uliginse*. Pre locuri morastense-turfse.

G. Aparine L. *S. lipitre*. (Turitia, Scaiu meruntu). Prin berecuri, spineturi, tufisiuri, lnga garduri.

β . *infestum* W K. (*G. Vaillantii* D. C.).

γ . *hispidum* (*G. hispidum* Roth).

Totu la aceleasi locuri.

G. petraeum a. ramosissimum Schur. *S. de petrisiu*. Dupa S. E. Tr. 1707 a. indicate pre alpele Ciblesiu nu'lu cunoscu.

G. sylvestre Poll. *S. merunte*.

β . *alpestre* Koch.

Pre pascatorii in reg. montana si subalpina.

γ . *carpaticum* mihi (*G. supinum* Lam. var. *floribus ochroleucis* H. V. X. J. p. 134). Pre alpi inalti.

La acsta variatiune, ori mai multu specie de sine statatre, sunt florile galbine (nu albe) că la *G. helveticum* Weigl. se deosebesce inse de acut'a prin presenti'a nervului mediu validu, form'a foiloru că la form'a gen., adeca obversu-lanceolate, ctra vrvu mai late si aristate, (nu angustu-lineare, dela mediulocu spre vrvu angustatu-subus late). Stricte luatu acsta forma nu e nici *G. pusillum* L. nici *G. pumillum* Lam. Pentru acea

G. pumillum Lam. *S. mititele*. Dupa F. Fl. Tr. 1408 (atrasu la *G. pusillum* B. Tr. 159 — folia linearia, a medio subulato-attenuata), indicate pre alpii Ineu si Corongisui, apoi

G. pusillum L. *S. pusilane*. Dupa H. V. X. J. p. 134 si S. E. Tr. 1712 (foliis inferioribus obverse lanceolatis, superioribus oblongo-linearibus acuminatis, floribus ochroleucis) indicate pre alpii dela Rodn'a, se referescu la form'a β . *carpaticum* mihi. *G. sylvestre* Pall. ϵ . *scabrum* Jacq. si *G. pumillum* Lam. β . *austriacum* Jacq. (H. V. X. J. p. 145 si F. Fl. Tr. 1406. ϵ . apoi 1408 γ). de pre alpele Corongisui se referescu parte la form'a β . si parte la form'a γ . dela *G. sylvestre* Pall.

G. vernum Scop. *S. de primavéra*. (Flórea lui Sn-Ionu). Pre praturi, cmpuri, razre, la marginea padurilor.

G. Bauhinii R. & Sch. *S.—le lui Bauchin*. Totu la asemenea locuri, inse mai umede in reg. montana.

G. Cruciata Scop. *S. cruciate*. Prin paduri rarite, taiaturi, poieni, lnga garduri.

Lonicera L. Caprafoiu.

- L. **Xylosteum** L. *C. vulgata*. Prin paduri si tufisiuri in reg. montana si subalpina.
 L. **tatarica** L. *C. tartaricu*. Straplantatu si cult. prin gradini (Naseudu).
 L. **Periclymenum** L. *C. germanu*. Cult.
 L. **Caprifolium** L. *C. caprescu*. Cult.
 L. **sempervirens** L. *C. sempervirente*. (Casia). Cult.

Symphoricarpus Micht. **Coralina.**

- S. **racemosus** Micht. *C. racemosu*. (Corale albe). Cult.

Sambucus L. **Socu.**

- S. **racemosa** L. *S. rosii*. La marginea padurilor in reg. montana.
 S. **nigra** L. *S. vulgatu*. Prin tufisiuri, in gradini langa garduri.
 S. **Ebulus** L. *S. meruntu*. (Bozi). Prin tufisiuri, langa cali, la marginea padurilor.

Viburnum L. **Călinu.** (Căline).

- V. **Opulus** L. *C. vulgatu*. (Căline). Prin tufisiuri, poieni, la marginea padurilor la locuri umede, apatose.
 β. **roseum** L. (*Opulus glandulosa* Bmgt.). Cult.
 V. **lantana** L. *C. perosu*. (Drimos, Dirmocu, Drimocu). Prin paduri, tufisiuri, in locuri montane, apoi cult. prin gradini.

Adata L. **Fragulitia.** (Moscusiuru).

- A. **Moschatellina** L. *Fr. vulgata*. Prin bercuri, tufisiuri, paduri, la locuri camu umede.

Viscum L. **Vescu.**

- V. **album** L. *V. albu*. Planta parazitica pre meri, peri, nuci, in Valea Sieului si Muresiului. In celealalte vali nu amu vediutu. Plânt'a de aci nu e totu-déun'a numai dichotomu-ramificata, ci adeseori si trichotomu séu si verticelatu-ramificata, dupa cumu a observatu botaniculu Janka.

Cornus L. **Cornu.**

- C. **Mas** L. *C. galbina*. (Córne, Cornitia). Prin spineturi si tufisiuri pre coste petröse.
 C. **sangoinea** L. *C. sângeretiu*. (Sângeru, Sângerelu). Prin tufisiuri, spineturi, langa garduri.

Hedera L. **Edera.** (Iedera).

- H. **Helit** L. *E. vulgata*. (Eder'a séu Ieder'a celoru frumusele, Eder'a zinelor). Prin paduri pâna in reg. subalpina. Frutece cu flori numai raru se afla. Tieranii punu puçina pâne acolo, de unde taia vre-unu ramu.

Astrantia L. **Astrantia.** (Stevia).

- A. **major** L. *A. mare*. (A. négra).
 α. *vulgaris*. Prin poieni, paduri si la marginea acestor'a prin reg. montana.
 β. *montana* Stur. Pre pascatorii in reg. subalpina.
 γ. *involutrata*. (A. *intermedia* M. B. S. E. Tr. 1495). Totu aci.
 δ. *alpestris* Stur. Dupa F. Fl. Tr. 1217 β. indicata pre alpele Ineu nu amu aflatu.
 A. **dondiaefolia** Schur. (A. *microphylla* Schur). *A. tupilita*. Dupa S. E. Tr. 1495 indicata totu pre alpele Ineu nu o

cunoscu. Dupa parerea mea aru fi A. major γ. *alpestris* Stur si A. *dondiaefolia* Schur totu un'a si aceeasi specia séu forma, pre cându eu form'a β. *alpestris* Stur, care o posedu dela insusi autorulu. pre muntii din acestu tienutu nu amu aflatu.

Sanicula L. **Saniciora.** (Sanisiora, Cinci foi, Cinci foi mari).

S. **europaea** L. *S. europeana*. Prin paduri frondose.

Eryngium L. **Indracita.** (Schinulu ventului).

- E. **plaucem** L. *I. plana*. Pre câmpuri, langa cali, ici colea, (Naseudu, Feldru).
 E. **campestre** L. *I. campéstra*. (Schinulu dracului, Spinulu ventului). Pre câmpuri, pascatorii, langa cali, la Mocodu, Mititei, Sânt-ión'a, Nusifaleu, Sieuti, Monoru.

Cicuta L. **Cucuta.**

- C. **virosa** L. *C. veninosa*. (Cucuta veninosa, séu inveninata, Cucuta de apa, Bucinisiu de apa). Pre locuri uliginöse, langa parae, la comun'a Cosn'a. In alte locuri nu amu vediutu. Are asemenare cu *Peucedonum palustre* Mönch, cu care usioru se pôte confundá.

Apium L. **Seleru.** (Celeru, Selina, Tialina).

- A. **graveolens** L. β. *rapaceum* Mill. *S. de gradina*. Cult.

Petroselinum Hoffm. **Petringelu.**

- P. **sativum** L. *P. de gradina*. Cult.
 β. *crispum* (*Alpium crispum* Mill.) Cult.

Aegopodium L. **Podograritia.** (Petiorulu-caprei).

- Aeg. **Podograrita** L. *P. vulgata*. Prin tufisiuri, spineturi, bercuri, langa garduri, la locuri umede.

Carum L. **Chiminu.** (Chimionu, Ciminu, Secaré, Secarica).

- C. **Carvi** L. *C. vulgatu*. Pre praturi.
 β. *alpina* Schur. Pre locuri erböse in reg. subalpina. Plânt'a cu multu mai gracila decâtu celea ce provinu in regiunea mai inferióra.

Pimpinella L. **Pimpinela.** (Petringelu selbatecu).

- P. **magna** L. *P. mare*. La marginea padurilor, prin bercuri.
 β. *rosea* (P. *rubra* Hoppe). In reg. subalpina.
 P. **satifraga** L. *P. vulgata*. (Petringelu de câmpu). Pre praturi, câmpuri, la locuri seci.
 β. *dissectifolia* (P. *dissecta* Bmgt. P. *hircina* Leers.). Pre colini, la locuri sterile, ici colea (Naseudu).
 P. **nigra** Willd. *P. négra*. Dupa N. V. X. J. p. 124 si F. Fl. Tr. 1234 indicata la Rodn'a nu amu aflatu.
 P. **Anisum** L. (Anisonu, Anisu, Molotru, Chimionu dulce, Chimionu de gradina, Badeanu). Cult.

Bupleurum L. **Bupleuru.** (Urechelnitia, Urechia tarésca).

- B. **aureum** Fisch. (B. *longifolium* L. var. *involutris*. H. V. X. J. p. 145). *B. aurii*. Pre toti alpii cu substratu de varu.
 B. **coloratum** S. F. Tr. 1541 de pre Ecsem-Teteje, probabilminte inca se referesce la B. *aureum* Fisch.

B. longifolium *L. R. lingu' n foi.* Dupa B. Tr. 518 si F. Fl. Tr. 1249 indicatu pre alpii Corongisiu, Vîrvulomului, Gemenea si Ineu, se referesce totu la speci'a precedente.

B. diversifolium *Rch. (B. caricifolium B. Tr. 520). B. diversifolia.* Pre praturi si prin poieni in reg. montana la Rodn'a-vechia si noua. Se distinge de *B. falcatum* *L.* cu care are asemenare, prin foile tulpinate mai late la basa si amplexicante.

B. diversifolium *Roch.* indicatu pre alpii Gemenea, Ineu si Corongisiu, încatu se tienu de reg. subalpina si alpina s. substratulu e varosu, inca se referesce la *B. aureum* *Fisch.*

B. falcatum *L. B. falcatu.* (Urechia tatarésca). Prin tufisiuri, spineturi, in reg. inferióra. Pre alpele Ineu (F. Fl. Tr. 1243) de siguru nu provine.

B. junceum *L. B. pipirigosu.* Dupa F. Fl. Tr. 1241 indicatu pre alpele Ineu, si

B. stellatum *L. B. stelatu.* Dupa F. Fl. Tr. 1248 indicatu totu pre acestu alpe, nu amu aflatu.

B. rotundifolium *L. B. rotundifoliosu.* Pre agrii, intre semenaturi, prin tufisiuri, lãnga cali.

Aethusa *L. Petringica.*

Ae. Cynapium *L. P. cânésca.* (Petringelu cânescu, Petringelulu cânelui).

Prim gradini, spineturi.

Foeniculum *Hoffm. Molotru.*

F. vulgare *Gärtn. M. vulgaru.* (Secaré de gradina). Cult.

Oenanthe *L. Inate.*

Oe. Phellandrium *Lam (Phellandrium aquaticum L.). I. de apu.* (Mararasiu). Lãnga lacuri, pe locuri uliginóse.

Athamantha *L. Smeóia.* (Tamaióra).

A. Libanotis *L. (Libanotis montana All.). Sm. montana.* Pre colini cu tufisiuri la locuri petróse séu stãncóse.

β. doncifolia *D. C.*

γ. pubescens *Retz.* Pre stãnci in locuri montane si sub-alpine.

A. sibirica *L. Sm. sibirica.* Pre locuri stãncóse, raru.

A. cretensis *L. (Libanotis cretensis Gärtn.). Sm. cretensa.* (Chilionu arapescu). Dupa B. Tr. 474 si F. Fl. Tr. 1276 indicata pre alpii Vîrvulu-Strumarului si V. Petrosului nu amu aflatu.

Seseli *L. Seselina.*

S. coloratum *Ehrh. (S. annum L.). S. colorata.* Pre praturi, câmpuri, colini, la locuri mai multu seci.

Meum *Tourn. Briolé.* (Brióla).

M. Mutellina *Gärtn. Br. alpina.* (Chiminulu ursului). Pre pascatoriile alpiloru.

Gaya *Gaud. Gaitia.*

G. simplex *Gaud (Neogaya simplex Meisn. Laserpitium simplex L.). G. simpla.* Dupa F. Fl. Sr. 1284 indicata pre alpele Ciblesiu nu amu aflatu si probabilminte se referesce la *Meum Mutellina* *Gärtn.* care provine pre acestu alpe.

Conioselinum *Fisch. Bucinisielu.*

C. Fischeri *Winun & Gr. (C. tataricum Fisch.). B. tartaricu.* Pre locuri stãncóse, umede si umbróse in reg. montana, subalpina si alpina (Corongisiu, Mihaiass'a, Sghiabulu dracului la Rodn'a-vechia).

Levisticum *Koch. Leușteanu.* (Buruiana de lungóre).

L. officinale *Koch. L. oficalu.* Cult. spre scopuri medicinale de casa. In stare selbateca nu amu vediatu.

Selinum *L. Ângerea.*

S. Carvifolia *L. A. vulgara.* Prin poieni, tufisiuri, la marginea păduriloru pe locuri umede.

Angelica *L. Angelica.*

A. sylvestris *L. A. selbateca.* Pre locuri umede si umbrósei, lãnga parae, la marginea paduriloru, in reg. inferióra. *β. montana (A. montana Schleich).*

Totu la asemenea locuri in apropiare de reg. montana.

Archangelica *Hoffm. Archangelica.*

A. officinalis *Hoffm. Ar. oficala.* Dupa B. Tr. 485 si F. Fl. Tr. 1292 indicata la Rodn'a nu provine aci, si nici in altu locu in acestu tienutu nu amu aflatu.

Ferula *L. Ferula.* (Lupagé).

F. sylvatica *Bess. (Ferulago sylvatica Rechb. Ferula nodiflora Bngt). F. selbateca.* Pre praturi ceva umede in Valea Sieului. Acésta planta amu aflatu si la comun'a Nimigi'a-unguresca (in apropiare de comun'a Mocodu) din comitatulu Solnocu-Dobãc'a.

Peucedanum *L. Peucedanu.* (Chimionu).

P. Cervaria *Lap, Cuss. (Cervaria nigra B. Tr. 498. C. Rivini Gärtn. Athamantha Cervaria L.). P. negru.* (Cerbare). Pre colini, ici, colea (Naseudu).

P. Oreoselinum *Mönch. (Oreoselinum legitimum M. P.). P. aromaticu.* Pre colini si praturi la locuri camu seci.

P. Chabraei *Rehb. (Palimbia Chabraei D. C. Selimum Chabraei Jacq.). P. incrucisiatu.* Prin tufisiuri si la marginea paduriloru.

P. palustre *Mönch (Thysselinum palustre Hoffm.). P. de paludine.* Lãnga lacuri, pe locuri paludinóse.

Imperatoria *L. Imperatoria.*

I. Ostruthium *L. I. vulgara.* Dupa P. Tr. 476 si F. Fl. Tr. 1309 indicata pre muntii Lopadn'a si Rotund'a, apoi

I. angustifolia *Bell. I. angusta 'n foi.* Dupa F. Fl. Tr. 1308 indicata pre alpele Ineu, nu le-amu aflatu.

Anethum *L. Marariu.*

A. graveolens *L. M. vulgaru.* Cult.

Pastinaca *L. Pãstrãnacu.* (Pastarnacu).

P. sativa *L. P. vulgaru.* Pre praturi, colini, lãnga cali, lãnga paduri, apoi cultivata prin gradini.

P. opaca *Bernh. P. opacu.* Pre colini, praturi.

(Va urmá).

Monumentu de marmora

pusu lui

Ioanu Eliadu Radulescu in Bucuresci

Sambata in 21 Novembre 1881.*).

Solemnitatea cu care s'a desvelitu acelu monumentu alu nemuritoriului Ioanu Eliadu e descrisa pe largu in diariile capitalei. Immensele merite ale fericitului barbatu castigat in periodu de ani 50 mai virtosu intru cultivarea si inavutirea limbei nóstre, ne impun si nóue datorinti'a fratiésca de a'i conservá urmele de recunoscintia in acestu organu alu asociatiunei nóstre de cultura prin reproducerea cãtorva parti din acea solemnitate.

Discursulu

d-lui B. P. Hasdeu la inaugurarea statuei lui Ioanu Heliade Radulescu.

Domnii mei!

Unu accidentu nenorocitu impedeca pe principele Dimitrie Ghic'a de-a deschide in persóna acésta solemnitate, dar' aspiratiunile, dorintiele, urarile ilustrului barbatu sunt aci cu noi. Eu unulu din parte'mi, regretandu cu-o viua durere de-a nu'lu vedé in fruntea acestei serbari nationale, me grabescu in acelasi timp a'i aretá o calda gratitudine pentru distinctiunea ce mi-a facutu, de-a me insarciná in locu'i cu onorurile unei dile atátu de frumóse.

Initiativ'a acestui monumentu se datoresce unui comitetu, constituitu la 1872 supt presiedinti'a principelui Dimitrie Ghic'a, avendu de secretariu pe d. Sav'a Sioimescu, de casieriu pe d. St. Ioanidu, de membrii pe d-nii C. Boerescu, M. Cogalniceanu, T. Amanu, G. Cantacuzino, P. Aurelianu, D. Bratianu, Scarlatu Cretiulescu, A. Odobescu, C. Esáreu, N. Grigorescu, T. Mehedintiénu, si acél'a care ve vorbesce.

Multiamita publicului, care a respunsu cu rivna prin subscriptiuni la apelulu comitetului, multiamita in mare parte principelui Dimitrie Ghic'a, pururea gat'a a imbratiosia si a impinge inainte ori-ce mare idea nationala; éca-ne in fati'a dorului indeplinitu, in fati'a acestui monumentu esitu din dalt'a artistului Ferrari dela Rom'a, in fati'a acestei statue, in care se casatorescu astufeliu, unite intr'unu blocu de pétra, geniulu Italiei cu geniulu neperitórei colonie romane dela Dunare.

Acésta dare de séma terminata dinaintea usiei sanctuariului, lasati-me acumu unu momentu sè'mi reculegu impresiunile, cugetarile, simtiemintele; sè le cernu pentru a despartí gràulu de neghina; sè le impacu unele cu altele; in sfersitu, sè scaparu din ele o scànteia, o singura scànteia, la lumin'a càri'a sè ve introducu in templu.

Solemnitatea e deschisa.

Domnii mei!

Acésta marmura reproduce pe elu. Nu'lu voi numi: elu n'are nume. Poeticulu graiu alu santei scripturi dicea Creatoriului: Iehov'a, adeca „celu ce esista“, fiinducà in natur'a intréga Creatoriulu e pretutindeni si nu se afla nica-iri afara din natura. Ei bine, ori-ce mare omu alu unei natiuni, creatoriu intr'o sfera mai restrinsa, este si elu Iehov'a, este „celu ce esista“, e sintes'a unei epoce, e fàra individualitate, fàra nume.

Elu a traitu, dar' nu voi face biografi'a lui, càci o privescu scrisa dinaintea mea: fia-care capu — unu cuventu, unu accentu — fia-care inima. Microcosmu alu unei generatiuni care se mai continua in generatiunea de astadi, dupa cum generatiunea de astadi se va continuá in generatiunile ulterióre, biografi'a lui sunteti voi toti, càti a'ti venitu aci aducèndu'i cunune de lauri. Biografi'a lui sunt acesti representanti ai preseii, elu parinte alu preseii romane; biografi'a lui sunt acesti dascali si scolari, elu antàiuulu nascutu alu invetiamentului romanescu: voi tipografi, voi librari, voi barbati de carte, sunteti biografi'a lui, elu tipografu, elu librariu, elu renascatoriulu alu proseii si poesiei romane, dupa o seculara amortire. Dintr'o mica radacina a crescutu unu maretiu arbore: acestu arbore este biografi'a radacinei.

Sunteti unu maretiu arbore, dá. Insa acestu arbore, ori-càtu de maretiu, nu se va vestejí elu óre, càndu se va uscá radacin'a-i cea mica, deslipindu-se de tulpina, séu rodiendu-o viermele? Da, trebuie mereu adapata, ferita de secure, aperata de dujmania, nutrita printr'unu nouu sucu de viátia; si acestu sucu de viétia, fàra care piere radacin'a ducèndu cu sine in peire intregulu arbore, este — recunoscinti'a. O natiune ingrata càtra oamenii cei mari ce au lucratu s'o inaltie, este o natiune fàra radacina, o natiune mórtá, o natiune care se sinucide. Nebuna, ea n'a sciutu sè fia nici macaru egoista!

Pentru unu poporu, a iubi pe ómenii sei cei mari este a se iubi pe sine-si. Unu individu, fia càtu de genialu, e omu mare numai atunci, càndu ajunge a fi prism'a tuturor'a; numai atunci càndu o intréga societate, cu tóte ale sale, se simte oglindita intr'ensulu, intr'ensulu se iubescu pe sine-si. Intr'unu cap — cuintessenti'a a mii de capete, tóte sufletele — intr'unu sufletu. In bine si chiaru in reu, o neputintiósá multiciplitate a poporului devine astufeliu o formidabila unitate prin omulu cel mare si — devenindu o formidabila unitate — póte sè mérga inainte. Nu lui dar' ii aducemu noi prinósele nóstre, ci ni le aducemu noi insi-ne. Noi amu fostu elu si elu a fostu noi, intr'unu lungu periodu din viéti'a nóstra nationale.

Sunt acumu nóua ani, totu eu amu cuventatu la inmormentarea lui. Acumu vorbescu la reinviare. Acolo, in fati'a cadavrului, in omulu celu mare privimu pe omu cu tóte ale omului. De atunci, departarea a stersu menuntimile, a rotunjitu conturulu, a ascunsu vaile dintre dealuri, a legatu totalitatea intr'o grandiósa perspectiva. Cautu pe omu si nu'lu mai gasescu, dar' vedu ceva mare....

*) I. Eliadu † in 27 Aprile (9 Maiu) 1872. Vedi „Tran-silvani'a“ Nr. 10 pag. 117 din acelu anu.

Acésta marmura reproduce pe elu. Nu. Ea este muntele Taboru, pe care se opera transfiguratiunea. Trasurele umane se subtiaza, se netezescu, se purifica din ce in ce, strapunse cu valuri de lumina; si in locul omului pe care care l'ati cunoscutu, voi apostoli ai profetului, priviti o aparitiune supranaturala, unu gigantu, unu semi-dieu, o sublima legenda din mitologi'a poporului romanu.

Sè ne inchinamu!

Discursulu

d-lui ministru alu culteloru si instructiunei publice tienutu la desvelirea statuei I. Eliade.

„Nascèndu-ne murimu; murindu prafu si cenusie; Printr'acésta lume treci, cum treci printr'o usia.“

Asiá dicea Mironu Costinu, si elu, de si „prafu si cenusie“, este viu intre noi si nu a trecut prin lumea romana fara urma, cumu trece cineva „printr'o usie.“

Prafu si cenusie ajunge maréti'a intemeiata prin nascere, lucrare a intempleriei.

Prafu si cenusie remane dupa insemnatatea de care se bucura in lume omulu si spriginitu numai pe avere...

Prafu si cenusie póte fi corpulu teu, Eliade, dar' nemuritóre memori'a ta, prin lucrarile care ti-au insemnatu trecerea prin usi'a ce tu insuti ai deschisu culturai nationale.

„Prafu si cenusie“, si acele spalberate de venturi, éca tóte ce remànu dupa omulu care n'a sciutu sè fie membru alu unei colectivitati, si neiubindu-se decâtu pre sine'si, a concentratu tóta inteligenti'a numai in serviciulu propriiloru apetituri, numai in satisfactiunea egoismului seu.

Eliade nu e mortu. Amu dis'o, sunt acumu nóue ani, cându si eu, cá amiculu meu d. Hajdeu, amu fostu chiamatu a spunea remasitiile lui terestre, durerea despartirei nóstre de elu.

Mórtea este numai „transfigurarea loru pe muntele Tabor“, cumu bine dis'a d-lu presiedinte alu comitetului statuei; ea este numai — dice-voiu — prim'a cristalisare a nemuririi pentru acele individualitati, care in locu de a se abstrage dela colectivitate, si-au cofundatu in ea simtiri si cugetari, s'a contopitu in acea colectivitate.

Déca Fenixulu anticitatiei renascea din cenusiele sale, individualitatea „quinte sciinti'a a colectivitatiei, renasce inmultita pe numerulu membriloru acelei colectivitati... Poetic'a metempsicosa a Gangelui duce sufletulu muritoriului in animale mai multu séu mai putienu nobile, in raportu cu sentimentele, inclinatiunile, virtutile séu vitiile individului mortu.

Ce metempsicosa mai nobila decâtu aceea a omului de geniu?

Geniulu lui, sufletulu si spiritulu lui, se insinua intr'o intréga natiune, càrei'a asiá face eterna manifesta-

tiunea psihica a barbatului disparutu fisicesce din sinulu ei sub neinduratórea cósa a mortiei.

Natiunea romàna s'a impartasitu cu sufletulu, cu cugetarea ta. O! Eliade! Poti tu dar' murí pe càtu timpu trai-v'a natiunea romana?

Respuns'amu nu! la asiá intrebare inaintea mormentului teu... Nu, repèta astadi natiunea romana la ceea-ce d. d. Hajdeu a numitu reinviere, la ceea-ce voiu numí „Consecrarea“, dá, consecrarea operei lui Eliade.

Care este acea opera? Bine ai facutu d-le Hajdeu, cà n'au adusu inventurulu ei, càci oper'a geniiloru nationali nu se numesce, ci se ponderéza! Se póte cá in complexulu edificiului culturai nationale sè nu mai aflamu, cându-va, numele mesterului, care a pregatitu fia-care pétra din acestu edificiu, dar' cine va negá esistenti'a mesteriloru, geniulu loru, glori'a loru, privindu proportiunile templului, admirandu planulu loru.

Numele lui Eliade va remané neatinసు de rodietorulu dinte alu timpului dupa pétr'a edificiului culturai nationale, càci este inscrisu pe o lespede nealterabila, pe lespede limbii nationale, care va traí càtu va traí si insesi natiunea romana. Numele teu, o Eliade, este inscrisu cu dalt'a geniului in ceea se constitue esentialmente cultur'a nationala: in limba si literatura. Ací este glori'a t'a, ací esplicatiunea regreteloru la mormentulu teu, acumu 9 ani. Ací semnificatiunea serbarei de astadi, serbare cu atátu mai mare, cu càtu ea nu este datorita guverneloru, a colectivitatiei, ci natiunei. Dá, acestu monumentu ce se ridica pentru a dá o manifestatie plastica recunoscintiei ce natiunea conserva apostolului limbii si literaturai romane, este oper'a directa a natiunei.

Rolulu Delegatului M. M. L. L. la acésta serbare, cumu si rolulu ministrului culteloru si instructiunei publice, se marginesce intru a recunósce cu fericire la trepetele statuei tale, o Eliade, o nóua manifestatiune ce a provocatu totu memori'a ta, a vitalitatiei nationale, càci acele natiuni sunt pline de sev'a reinviitóre*) care sciu a-si amintí, care sciu a onorá pe cei cari s'au uitatu pre sine-si, pentru a nu-si amintí de càtu de ele. Inceputulu este bunu, domniloru, dara lucrarea de fatia este o promisiune a natiunei pentru alte lucrari intàrdiate. Déca cu optic'a inimei natiunea romana a veditu naturalmente mai deaprópe pre Eliade, dulcele si inteligentele lui chipu, si l'au cerutu in primulu locu dela dalt'a sculptorului, nu urméza cà ochii noueloru generatiuni sè nu caute ací l'anga tine, in giurulu teu, o mare omu, representanti'a plastica a unui Lazaru, a unui Asachi, a atàtoru siruri de lucratori nationali, pàna la departatulu dar' luminosulu orizonte alu lui Mateiu Basarabu si Basile Lupu, dela carii tu si ai tei, prin mijlocirea atàtoru màni binecuventate, ai primitu facl'a stralucitóre, sub care neinserata va remané glori'a ta si a natiunei tale.

Dar' pàna cându noi comitete direse de patriotismulu unoror barbati cá cei cari, in frunte avendu pe principele Dim. Ghic'a, au concentratu s'nscriptiunea nationala pen-

*) Grecesculu Sevas.

tru statu'a de fatia, pàna càndu dicu nisce asemenea noi comitete sè faca aceeași lucrare și pentru alte ilustratiuni ale culturai romanesci, parlamentulu și guvernulu gat'a fiindu a se asociá la opera, sè nu se întârdie o di mai multu de a se redá ochiloru noiloru generatiuni privirea trasaturilor lui Eliade! Sè nu întârdiemu de a prospetá in memori'a nóstra, a generatiuniloru ostenite, din verfulu dealului acele trasaturi scumpe ale invetiatiuniloru nostru. Desvaluésca-se dar' chipulu teu, o Eliade, ca si tu sè mai privesci odata cu perenitatea marmurei tale acea scóla (arata universitatea) pre care dintr'unu bordeiu, cuventulu lui Lazaru si alu teu a lasat'o palatu; sè mai privesci acele generatiuni pre care le-ai deprinsu a vorbi si a scrie o limba in care noile generatiuni conduse de vitezulu loru Rege pe câmpii de lupta au reintonatu cantecele gloriiloru antice, o limba in care betrani si tineri si adi in frunte avendu pe M. S. Regele care ne insarcinéza a depune aci corón'a sa splendida, sè póta strigá: Eterna fia glori'a lui Heliade, parintele literaturai romane!

Discursulu d-lui V. Maniu.

„Ad aeternam gratiam et monumentum rerum.

„In signum honoris monumentum laudis.“

Cicerone.

Domnilor!

Marétia este acésta di prin insasi magnificenti'a virtutiei, care isi primesce in aceste solemne momente o expresiune vie, plastica, prin votulu de gratitudine si recunoscintia pentru binefacerile luminiloru primite dela parintele literaturai romane Ioanu Heliade Radulescu.

Academí'a romana se simte magulita in fati'a acestei manifestatiuni calduróse, in fati'a marinimosului tributulu ce se dà astadi geniului romanu, cu o magnificentia si o pietate demna de consciinti'a nationala, desteptata si incaldita de suflarea acelu care o jumetate de secolu a traitu lucrandu si a luptatu traindu pentru regenerarea natiunei.

Fericita a impartasí aceste inalte simtimente, grabita a se asociá la unu votu atátu de maretiu, Academi'a romana va inregistrá, cu legitima mandrie acésta insufletire nationala in anelele proprii sale vietii, la a le càrei inceputuri si destinuri a lucratu cá presiedinte si cá unu puternicu factoru, barbatulu veneratiunei nóstre și alu viitórei generatiuni.

Column'a de marmora ridicata intru amintirea devotamentului pentru tíera, va spune posteritatiei, ce a fostu pentru romani, pentru limb'a si istori'a nationala, in timpii dureriloru renascerei, acestu mare poetu, filosofu, istoricu, sufletulu si premergatoriulu miscarei dela 1848.

Solemnitatea inaugurarei care ne-a intrunitu aci, avendu sè contribue la intarirea consciintiei si credintiei nationale, sè ridice cultulu pentru munca si abnegatiune civica, ne impune sarcin'a a spune publicului romanu, prin

viu graiu, in puține cuvinte, cumu a traitu, cumu a cugețatu, cumu a lucratu spre binele némului seu, marele scriitoriu cetatiénu, pe care ni'l infatisiéza acésta marmora rece, neinsufletita, dar' eloquentă.

Nascutu la 1802 Ianuarie 6 in Tergoviste, acea falnica capitala din dilele de marire ale domniei nationale I. Heliade R., si-a primitu educatiunea la caminulu parintescu, a fostu crescutu in credintiele si aspiratiunile strabune.

Primele inceputuri de carte romanésca, proscrisa pe atunci din viéti'a natiunei, elu le datoresce propriului seu geniu.

Dela stàn'a de oi a pastoriloru romani de peste Carpati adapostiti pe mosi'a parintésca, unde tinerulu Ionitia Radulescu se indeletnicise in cetirea càrtiei romanesci, trecu ca invetiacelu prin scól'a calugarului Naumu dela Sf. Nicolae, spre a se oprí in scól'a lui Magureanu, pàna la descalicarea nemuritoriului Lazaru pe pamentulu fagaduintiei.

Scól'a lui Lazaru a pusu temeli'a cundscintieloru sale enciclopedice; inclinarile spre poezie, dramaturgie si istorie, in primavar'a vietiei, erau presemnele unui adeveratulu geniu.

Dela primululu pasu facutu in misteriele limbei si istoriei nationale, simtiulu romanescu a luat unu aventu in sufletulu seu mai pre susu de fragedimea etatiei; intrég'a sa fiintia erá cuprinsa de foculu sacru alu romanismului, care l'a tîenutu desteptu in tóte cestiumile nationale, calaudindu'i tóte miscarile.

Simtindu-se predestinatu pentru misiunea apostolatuului, tare in credinti'a si vointi'a sa, elu cugetá numai la marirea natiunei, la mijlócele proprie intru realizarea acelei mariri visate si dorite.

Umilitu de umilirea tierei, blastemá pre incalcatorii si usurpatorii mosiei strabune.

„Pén'a devine unu trasnetu in mánile lui pentru impilatori!“

Ingamfarea strainului, cultur'a limbei romane, retronarea ei in scóla si la altariu, erá cugetu si tîenta pentru activitatea sa plina de aventu si vigóre.

Insufletitu de stralucirea trecutului, care traiá in traditiunile poporului, mandru de nobilitatea numelui romanescu, incuragiatu prin tenacitatea fratiloru subjugati la neamuri si limbi straine, dar otieliti in lupte seculare; incantatu de memori'a Brutiloru, Scevolilor, Scipioniloru; inspiratu de romanismulu primiloru luceferi romani: Clainu, Sincaiu, P. Maioru, Cichindealu, Iorgovici, Molnaru, premergatorii sei in apostolatulu nationalu, predestinatulu Heliade s'a pusu pe lucru, cu foculu junetiei, cá sè deslege problemele uriasie, pe cari geniulu inascutu le-a impriatu in mintea si inim'a lui.

Neuitate voru remané pentru tóte generatiunile cuvintele de desperare, prin cari marele seu sufletu esprimá

adencia durere la despartirea sa de iubitulu si veneratulu dascalu Lazaru, alungatu la 1821 de pe pamentulu romanescu de càtra strainii profanatori.

Acele cuvinte pline de mustrare, imprumutate din sf. Scriptura, diceau lumii romane: „Vedi!... Privește!... intru ale sale a venitu si ai sei nu l'au primitu!“

Desperata erá starea lucrurilor, sfasiata inim'a romanésca in acele dile de urgie, de umilintia, de durere, cându natiunea nu mai erá stapàna pe destinele sale, cându legi straine domniau peste dens'a, cându mosi'a lui Radu Negru, Al. Basarabu, Mircea Voda, Mihaiu Vitézulu, Stefanu celu Mare se prefacuse intr'unu tristu momentu pentru romani, cându tóta viéti'a erá stinsa si simtiulu patriotismului resuflá numai prin oftari si accente de resemnatiune, cându fii instrainati se rusinau de originea, de numele si de limb'a stramosiloru.

Amu reamintitu acelu trecut, spre a se invederá si mai lamuritu, càtu de mari sunt datorii nòstre càtra acei patrioti luminati, puçini la numeru, dar' distinsi prin caractere inalte si nobile, prin iubirea de natiune si tiéra, acei Vacaresci, Golesci, Campineni, Capatineni, Cantacuzineni, Ghici, Ruseti, Teli, Magheri, Brateni, Gradistenii, cari au salvatu altarele strabune, limb'a si nationalitatea romana, renaltiandu numele de romanu si lucrandu la desvoltarea Statului romanu astadi in floritoriu si falnicu.

Laurii gigantiloru martiri in sa, nu sunt laurii nostri, cá sè ne punemu pe odichna; esistenti'a Romaniei este astadi cá si in trecut invidiata, afirmarea poporului romanu, constituirea lui in corpu nationalu nu suridu limbelor straine, càci nu intra in combinatiunile celoru ce'si insusiau unu dreptu asupr'a destinelorn nòstre. — Ea, deci va avea multu timpu trebuintia de totu devotamentulu filorù tiei; acelu devotamentu este dulce, este decorulu sufletului. — Votulu de adi ne spune, cumu elu se resplătesce in o tiéra cugetatòre, patrunga de simtiulu datoriei si de cultulu virtutilorù cetatienesci.

In tesaurulu de monumente literare, ce'lu avemu dala incununatulu apostolu, resfrangundu-se sufletulu seu, puterniculu geniù, lucrarile mintiei si ale inimei, noi regasimu redesteptarea unui poporu din letargi'a nepasarei, descoperimu puterea barbatiei, viéti'a luptelorù, intr'unu cuventu viéti'a via.

Fia acésta viéti'a, pentru generatiunile viitòre, cartea genesei, cartea reinvierei.

Invetiamentele cuprinse in acésta carte, sunt totu atâtea precepte evangelice, dogme de credintia romaneasca. — O aruncatura repede de ochi peste operile marelui scriitoriu filosofu, a càrui statua reprezenta o mórte via si este salutata de tóta suflarea romaneasca, ne-ar' convinge despre universitatea cunoscintelorù profunde.

In tóte scrierile sale elu este romanu si numai romanu! este insufletitu de uriasi'a cugetare, care 'lu frementá si se resumá in sintes'a renascerei poporului romanu prin cultura, cunoscintia de sine.

„Limb'a si nati'a acelasi pasu pàsiescu“, dicea nemuritoriulu P. Iorgovici.

Pe càtu nati'a se degrada si se intuneca, pe atátu limb'a ei scade si in calitatea si in cantitatea vorbelorù“, — respondea Heliade!!

Cugetarile filosofice despre geniulu limbelorù in genere si alu celei romane in parte, sunt profunde la dènsulu. In esentia ele ne spunu cà in limb'a populara se simte adeveratulu geniù alu limbei.

Heliade vede acestu geniù. care viaza si conserva de 17 secole limb'a romana, in tóte cantecele populare, in poemele Vacaresilorù, Balcescilorù, Doncilorù, Boliacilorù, Alexandrescilorù, Bolintinenilorù; in doinele culese de poetulu prea iubitù Alexandri.

Acestu geniù, dice marele cugetatoriu, va putea sè faca din limb'a nòstra nu o Fiica, ci o demna surora a limbei lui Virgiliu, Cicerone si Tacitu.

Ca filosofu, elu se distinge si'si asigura nemurirea prin scrierea sa (spiritu si materi'a) séu echilibrulu între antitese.

Valórea ei este cu atátu mai mai mare, cu càtu ea, scrisa pentru inteligenti'a cea mai rustica, serva acelu inaltu scopu, caus'a poporului, luminarea si liberarea tiei, care pentru dènsulu erá inceputulu si sfersitulu.

Cá istoricu, si-a cuceritu binemeritatulu locu de onóre între contimporanii istoriografi.

Istori'a Romanilorù, istori'a universală, scrisa cu mitologi'a, acésta din urma la Chio, unde erá internatu, vedescu orizontulu vastelorù cunoscintie.

Cá poetu si dramaticu, Mihaida, Ierusalimulu liberatu, Cursulu de poesie generală, poemele O nópte pe ruinele Tergovistei, Florile si Maciasiu, Adio la Patrie, Armata romana si mai alesu Sburatoriulu, Oda la Schiler, La Istru.

Sunt totu atâtea opere capitale, cari desvelescu puterea geniului si aventulu spiritului seu, atingèndu martiriulu si sublimulu!

Prin tóte respira iubirea de tiéra, dorinti'a de a luminá si a insufletí natiunea, despiciàndu cá unu altu Moise cu toiagulu geniului seu intunericulu si gonindu despotismulu si servitutea din templulu natiunii.

Ideile sala asupra constitutiunei Statului Romanu (cuprinse in Isacharu) si a educatiunii poporului, au dreptu basa societatea si constitutiunea bisericeii resaritene.

Definitiunea omului, a libertatii si a egalitatii, pe cari le coordona, fàra ale confunda séu a da pasu unei'a asupra altei'a, si-au prototipulu in legile crestinismului.

Versiunea Bibliei si glosariului infatisiatu sub nume de Biblice, ne facu credinti'a, cà simtiulu, crediulu seu religiosu se oglindescu in doctrinele unui theismu, combinatu cu metafisic'a lui Ciceronu si Descartesu.

Amu vediutu pe poetu, pe filosofu, pe istoricu si limbistu; amu avé sè ni'lu impartasimu si cá publicistu, cá iconomistu, tipografu, insufletitoriu alu arte-

loru si museloru nationale, spre a puté întielege puterea care a pusu in miscare o natiune întréga, cându ór'a libertatii sunase la Occidentu, remaindu sè'lu insoçimu in exilulu seu, sè salutamu reintórcerea in sinulu tiei, precumu binecuvintéza adi revenirea sa!

Vorbindu despre dènsulu cá publicistu, vomu spune totulu numindu'lu parintele pressei romane: infintiatorulu „Curierulu romanescu“ si alu „Curierulu de ambe sexe“, este creatorale teatrulu nationalu, esitu din sinulu memorabilei societati filarmonice, creata si ea in scopulu aperarei si regenerarei.

Cá economistu scrierile lui ni'lu presenta cá pe unu profetu. In adeveru, creatorele unei mari epoce — carei se datoreaza fiinti'a statulu romanu — nu putea sè nu prevadia desastrele la cari s'ar espune natiunea prin neingrijirea vietiei economice, cunoscèndu mai alesu lacomi'a streinulu.

In legitim'a sa temere de cuceriri economice, nu vedea salvarea tiei, decâtu in nationalitatea pamèntulu, comerçulu si industrii: elu devine tipografu si librariu.

Evenimentele de la 48 chiamàndu'lu cá pe celu mai popularu, celu mai mare fiiu alu tiei, in capulu afaceriloru, elu remase credintiosu principiiloru sale, privindu puterea publica ca o cheie necesara la solutiunea problemelor si enigmelor diplomatice.

Dupa caderea regimulu in adeveru romanu de la 48, prin armele combinate ale cesarismulu din doue mari imperii, unulu pagànu altulu crestinu, cari in orbi'a loru 'si inchipuiau cà, distrugèndu-se form'a, se va perde fondulu si cu elu fiinti'a poporulu romanu, — fruntasii tiei smulsi de la sinulu poporulu iubitoriu si alungati, si-au continuatu de pe scumpulu loru pamèntu apostolatulu in exilu.

Memoriele proscrisiloru intrepidi si cu deosebire ale marelui cetatiènu Heliade, au cuceritu simpati'a apusulu latinu, au reusitu se populariseze caus'a romana la natiunile Occidentulu luminatu.

Dupa diece ani de exilu, deslantiuitulu Prometeu se reintórcè la sinulu tiei; Romani'a întréga saluta la 1859 fericit'a reintórcere; Academi'a romana 'lu pune in fruntea ei increintiàndu'i presiedinti'a.

Astadi ea, aducèndu-si, prin mine, prinusulu seu la acèsta mareata si nationala serbare 'i dice: „Traiulu ti-a fostu cu adeveratu o viétia si viétia cá acei'a ce deraza din isvorulu vietii si care dice: Eu „sunt inviere si viétia.“

„Marire dar' marire geniulu teu creatoriu, invierei tale.“

Discursulu presei

la desvelirea statuei lui I. Eliade Radulescu.

Èta discursulu pronuntiatu de d. G. Dem. Teodorescu in numele presei:

In acèsta meritata serbare, pres'a unanima aduce omagiulu seu de profunda recunoscintia intrepidulu fundatoru alu publicitatiei in Romani'a.

„Curierulu romanescu“, inca de la 1828; fu primul si uniculu diariu, care, in cursu de 20 ani (pàna la 1848), lumina si instrui opiniunea asupr'a cestiuniloru grave si felurite, ce necontenitu se ivira pentru nationalitatea romana. Câte idei generóse, câte aspiratiuni marctie, câte principii salutare nu sciù sè insuffle generatiunei de atunci pan'a erudita a publicistulu, a politiculu, a istoriculu, a poetulu Ioan Eliade!

Pres'a aduce omagie sale acelu'a care, de la 1836 pàna la 1848, puse bas'a serióseloru publicatiuni scientifiche si literare prin „Curierulu de ambe sexe“ si prin „Ahausulu la Curierulu literaru.“

Pres'a aduce omagie sale barbatulu neobositu, care la 1836 intemeia publicitatea artistica, redactànd „Gazet'a teatrulu“ intr'unu timpu, cându literile si artile frumóse abia 'si luau sborulu càtra tiermurile dunarene, dupa lungi vécuri de streina opresiune.

Pres'a aduce omagie sale cugetatorulu care — dupa ce treispredece ani (1856—1869), prin diariulu „Conservatorulu“ si prin „Ecuilibrulu dintre antitese“ propagase cele mai nobile simteminte — vediu realisàndu-se unirea tieriloru romane si redesteptarea consciintiei nationale.

Pres'a aduce omagie sale scriitoriulu politicu, care sciù sè vorbésca poporulu despre drepturile si libertatile-i cetatienesce, luptatoriulu ageru, care la 1866 facu sè se audia vocea Legalitatiei intr'o perioda de transitiune si de invapaiarea animositatiei politice.

Imaginea lui Ioan Eliade Radulescu va fi pururea inaintea natiunei cá esemplu de imitatu pentru generatiunile viitóre. Ea va aminti pe acelu'a, care — puindu interesulu si binele publicu mai pre susu de prosperitatea familiei sale; despretiundu calomni'a si intimidarile fortiei — sciù sè tie pieptu streiniloru atotputernici si sè apere nationalitatea, cându prin dintele muscatoriu alu satirei, cându prin ascutisulu fabulei, cându prin debaterile din parlamentu sau din adunarile publice. Acèstu este imaginea celebrulu autoriu alu constitutiunei de la 1848, care gasi in simtiemintele-i patriotice energi'a de a conduce mulțimea si de a respàndi temerile nedespartite de ori ce timpuri turburate.

Cine a pututu sè se identifice si sè simtia cu intrég'a romanime, cine si-a sciutu cucerit titlulu gloriosu de „parinte alu literaturii“ reascute, acelu'a e demnu sè simboliseze epoc'a pe care a ilustrat'o prin geniulu si producerile-i binefacetóre.

Petransa de respectu si de admiratiune, pres'a incunéza cu lauri pe regeneratorulu limbei, pe insemnatulu promotoru si in același timpu moderatoru alu miscarei nationale de la 1848, pe campionulu causei romane, intr'alu carei servitiu consacrà o viétia întréga, cu o iubire si cu unu talentu dintre cele mai rare.

Ce cetimu si ce sè cetimu?

Vorbire ținuta de Andreiu Bârseanu Dumineca în 25 Oct. v. 1881 la adunarea generala a desp. I alu „Asociatiunei transilvane pentru lit. rom. si cultur'a poporului romanu.“

Onorabila adunare!

„Asociatiunea transilvana“ a luat asupra'si insarcinarea sè cerceteze mijlócele, prin care starea poporului nostru s'aru putè imbunatati, se caute càile pe care romanii ardeleni aru putè ajunge mai lesne la o trépta mai inalta de cultura. Si dupa càtu au iertat'o impregiurările, ea n'a datu uitarei indatoririle ce si le-a luat de buna voia, ci a cercetat multe din intrebarile ce privescu neamulu nostru, a intinsu màna de ajutoriu in deosebite parti ale patriei nóstre. Mai la tóte adunarile ei s'a adusu pe tapetu si s'a discutatú cãte o trebuintia locala séu generala, cãte unu planu pentru viitoriu, cãte o idea care nu trebuiá trecuta cu vederea. Adunarea nóstra este totu de acésta natura, prin urmare nu credu sè mi se iá in nume de reu, déca 'mi permitu a rostí vre-o cãte-va cuvinte asupr'a unei cestiuni, care de buna séma trebuie se intereseze pe ori si ce poporu; la care noi romanii nu trebuie se intardiemu a ne gandí cu tóta seriositatea.

Erá o vreme, on. adunare, cându sciinti'a erá unu privilegiu, cându lumin'a avé margini hotarite, cându cartea erá lucru necunoscutu pentru cea mai mare parte a omenimei. Magulu persianu erá la poporulu seu singurulu carele deschidea sfintele càrti Ved'a, Levitulu erá singurulu carele cercetá nestramutat'a vointia a neimblânditului Iehov'a, preotulu egipteanu erá singurulu carele se pricepea se alcatuiasca si se deslege ciudatele hieroglif. Si mai tardiu, chiar si dupa-ce Nazarinénulu descoperí ómeniloru, cà toti sunt de o potriava, multa vreme sciinti'a remase ascunsa in tainutele manastiri si in intrarile castele, ne aretându-se decãtu numai si numai calugarului fugitu din lume si puternicului cavaleru. Tardiu numai, fórte tardiu, dupa-ce Guttenberg si Schöffer incioalara tipariulu, éra König 'lu intocmí cu mestesiugu, cartea ajunsé in mànile tuturoru, lumin'a petrunse in coliba cá si'n palatu.

In timpulu ce urmà dupa aceste fericite descoperiri, cetitulu devení lucru totu mai generalu si mai de lipsa, si astadi popórele se intréba cu unu deosebitu interesu: càtu cetimu si ce cetimu? Cu unu deosebitu interesu, dicu, càci celu-ce cunósce insemnatatea càrtiei, lesne'si póte inchipuí, cà respunsulu ce se dà la acésta intrebare arata cu o deosebita probabilitate, pe ce trépta de cultura se afla poporulu respectivu. In ceea-ce privescu cultur'a, cetitulu se póte numí, nu pe nedreptu, un'a din cheile statistice.

Ce cetimu noi romanii? este intrebarea, asupr'a càrei'a 'mi iau libertate a ve atrage bagarea de séma pentru dóue, trei clipite.

Nu me oprescu de locu la invetiati nostrii, la aristocratii sciintiei romanesci; ei sunt siliti a alergá necon-

tenitu la isvóre straine; ei sunt siliti a talmaci feliu de feliu de lucruri din limbi mai dedate cu invetiatur'a in mai puçinu deprins'a limba a stramosiloru nostri. De n'aru fi cu superare, mi-asíu permite numai si numai a adresá o mica rugare acestei inalte clase a societati nóstre. Anume, o a-síu rugá sè o dea, cându serie cãte ceva, càtu mai „pe romanía“, cá sè putemu apucá si noi „neprocopsitii“ cãte o vorba, dóue.

Trecu la clas'a de medilocu, la aceia cari nu prea cetescu in limbi straine, séu cari cetescu numai si numai càrti romanesci. Intielegu partea cea mai mare din asiá numit'a „inteligentia“: preotii, invetiatorii, negustorii, meseriasii mai de capetenia, ici-colea cãte unu agronomu mai cu tragere de inima càtra invetiatura si altii de acestu feliu, mai departe unu mare numeru de femei cu deosebire de pe la orasiu, in sfersitu junimea ce se indeletnicesce cu cartea. Ce cetesce acésta clasa?

Se intramu de pilda in cas'a unui negustoriu cu dare de mana. Cumu se invoiescu cele nóue Muse cu aripatulu Mercuriu?... Sè ne uitamu deocamdata de potrivit'a vorba betranésca: „ride hírbu de ól'a sparta“ si sè ne amestecamu si in trebile altor'a. Ei bine, ce cetesce famili'a d-lui cutare? Dumné-lui, ocupatu fiindu de diminéti'a pàna sér'a cu feliu de feliu de afaceri, nu prea are vreme de prisosu si dreptu aceea din partea densului e destulu, déca mai dà din cându in cându prin cafenea si'si mai arunca ochii asupr'a „varietatiloru“ vre-unui jurnal, séu déca sér'a inainte de culcare mai resfoiesce prin calendariu pe la intunecimile de luna. Càtu despre dumné-ei, dupa-ce cu ajutoriulu lui D-dieu isbutesce sè'si croiasca planulu pentru urmatórea toilletta, e peste capu déca se indura a tiené cãte-va clipite inaintea priviriloru sale cea mai nóua cóla din traducerea vre-unui gróznicu „romanu ilustratu“, séu déca ia in mana vre-o gazeta nemtiésca, càci cele romanesci „*sind ja zu fad*“.

In sfersitu dragalasi'a coconitia, séu cá sè nu ne lasamu de lume — domnisiór'a, sórbe cu o pofta de spariatu romanulu uitatu pe canapea de „maman“, séu fantaséza cu ochii pe jumetate inchisi, recitandu strofe din „Doru“ si din „Amoru.“

— Ce, atát'a totu?

— Dara, atát'a totu!

— Inse la alte némuri stau lucrurile cu totul totu altfelu. La alte némuri barbatulu se silesce sè stea in curentu cu totu ce se intempla in lume, de óre-ce scie, cà afacerile sale sunt strinsu impreunate cu aceste intemplari; mai departe cauta sè'si inmultiesca necontentitu cunosciintiele, de óre-ce scie cà nu este iertatu nimenui sè se multiamésca numai si numai cu ce a invetiatu in copilaria. La alte némuri femei'a aduna cu o deosebita luare aminte feliu de feliu de invetiaturi, ce o potu sustiené la inaltimea de mama adeverata, si déca se indeletnicesce si cu lucruri de arta, 'si alege totu de acelea, care in adeveru inaltia sufletulu si nobilitéza inim'a. La alte némuri fetele din case mai bune nu lasa unu singuru momentu nefolositu pentru a se indiestrá cu o bogata comoara de cunosciintie atátu de necesarie pentru viitoriu,

nu lasa unu singuru momentu nefolositu pentru a jertfi adeveratelor legi ale frumosului.

— Ei, departe griv'a de iepure!

Dar' pôte că limb'a n'óstra este saraca de scrieri cumu se cade, pôte că la noi nu sunt barbati cari sè scia manuí condeiulu, nu sunt organele de lipsa pentru latirea sciintiei?

— Este tinera literatur'a n'óstra, nu sunt prea numeróse scrierile de o valóre mai insemnata, cu tóte acestea inse nu ne rusinamu a ne falí cu nisce poeti cá: Alecsandri, Bolintínenu, Alecsandrescu, Andreiu Muresianu; cu nisce prosaisti cá: Balcescu, Constantinu Negruzzi, Odobescu, Titu Maiorescu, Hasdeu. Afara de acesti'a unu frumosu numeru de scriitori din generati'a mai n'oua fagaduiescu literaturii romanesci unu viitoriu destulu de cumu se cade. Avemu si vre-o dóue, trei foi, care nici la straini n'aru fi aruncate de pe masa . . . dar' e intrebarea càti le cetescu? Càti din romanii mai cu stare se indura se'si deschida pung'a pentru a'si procurá o carte séu unu jurnalul mai de ceva? — Ii poti numerá pe degete! Din acésta pricina politiele librariiloru gemu de càrti romanesci pline de prafu, éra foile n'óstre cu sut'a loru de prenumeranti nici nu moru, nici nu traiescu. Acumu de! ori si càtu de posomorita este ic'ón'a de fačia, totusi nu e tocmai de spariatu, de óre-ce, slava Dommului! totu se mai afla esceptiuni onorabile, care'si tienu de datoria a sprijini din tóte puterile jun'a literatura nationala; totodata scriitorii nostri se voru sili sè presenteze publicului lucruri din ce in ce totu mai folositóre si mai desaversite. In fine o situatiune materiala mai buna, o creștere mai temeinica voru schimbá de buna séma starea actuala.

Cu frunte mai incretita trebue sè privimu la omulu nostru din poporu.

Ce cetesce saténulu nostru? . . . Dar mai antáiu si mai antáiu sè vedemu ce citesce tieranulu strainu.

La popoare mai cultivate decâtu poporulu nostru, tieranulu, càndu are timpu liberu, cauta a'si inveselí inim'a si a'si inmultí cunoscintiele, cetindu deosebite scrieri folositóre. Elu se inaltia cu sufletulu càndu 'si inchipuiesce minunatele imagini, in care o fermecatóre poesia lauda frumsetiele naturei si arata sfintieni'a munciei. Elu urmaresce cu bagare de séma totu ce se intempla in patri'a sea si in tierile straine si se silesce sè pricépa cum se cuvine, care sunt drepturile si care sunt datorintiele sale fatia de ceilalti ómeni. Elu cauta a petrunde totu mai adencu fainele firei, cauta a cunósce ce folosesce si ce strica sanetatiei sale. Elu cercetéza tóte mijlócele, prin care ar puté sè o intrebuintieze mai potrivitu. In sfersitu elu intréba adeseori istori'a, care a fostu trecutulu némului seu si care sunt numele, pe care trebue sè le rostéscá totdeun'a cu veneratiune? „In Franci'a tieranulu, sér'a la coltíulu focului, dice dlu M. Cogalnicénulu, „că sè se odichnéscá de trudele dilei, cetesce maretiele reforme ale constituantei si stralucitele biruintie ale lui Napoleon. In Prusi'a de câte ori mi s'a intemplatú sè

vedu in timpulu popasului pe muncitoriulu de pamentu cetindu la umbr'a unui copaciu faptele marelui Fridericu?“

Óre la noi totu asiá este? . . . Ce facu tieranii no-strii Duminec'a si serbatórea, dupace esu din biserica?

Cei mai multi se indreptéza, dupa cum este cunoscutu, càtra jupanulu Herscu, cá se'si mai ude gátulu si se'si innece nitielu necazurile de peste septemana. Nenea Vladu si nenea Vasile, ómeni mai de omenia, nu se ducu la crájma se'si necinstéscá némulu, ci 'si iau cojocu 'n spate si se trântescu pe lada, cá sè'si mai móia ale óse. In sfersitu dumné-lui Sandu alu Flórei si Iancu lui Bobocu, cari au fostu si pe la orasiu câte o luna, doue, se ducu la barbierulu din satu sè jóce „ferbel“ cu crásniculu si cu padurariulu. Càtu despre neveste, nu e tocmai mare deosebire. Lelea Stanc'a cu suratele ei punu tiér'a la cale pe laiti'a dela pórtá; cumetr'a Mariuc'a cu vre-o dóue prietine se cinstescu in ciud'a betiviloru de barbati, éra bab'a Nécsi'a siede pe vatra in tinda si asculta cu evlavie pe nepotielulu seu, care-i cetesce cu chiu cu vai minunile din „Epistolia“: despre Avestiti'a arip'a satanei, despre muncile din iadu si despre folosulu ce-lu trage acel'a ce se grabesce a cumperá d-dieiasc'a carte.

Saténulu nostru invatia in copilaria câte siese, siepte ani la scóla, deprinde cetitulu si scrisulu . . . dar totulu este aprópe vreme perduta. Cetitulu si scrisulu nu se invatia pentru sine, ci servescu de medilóce, pentru cá se te poti miscá mai liberu in viéti'a practica, pentru cá se-ti poti càstigá cunoscintiele necesarie. Dar' unde folosesce omulu nostru din poporu deprinderea ce l'a costatu atát'a timpu si atát'a bataia de capu, afara dóra de cununia, càndu 'si pune numele in protocolu?

Si ce resulta de aici? — Resulta că tieranulu nostru càndu se bolnavesce, nu scie cá pamentulu ce sè face, séu déca face ceva, face totu de-a'ndósele: pune rece unde-i trebue caldu, bea acru càndu ii trebue dulce; resulta, că tieranulu nostru face totu ce-i poruncesce óri si ce nespaltu si nu se mai uita, déca in adeveru este datoriu a face acést'a, ori ba; resulta, că tieranulu nostru crede si acumu, că vercolacii manánca lun'a, că st. Ilie ámbra prin ceriu cu carulu de focu, că in masin'a dela drumulu de feru este uciga-lu tóca, care duce atátu amaru de cara.

Cumu dicu, dupa cumu stau astadi lucrurile, scól'a poporala aduce prea puçinu folosu.

Dar ce sè cetimu? . . . voru intreba cei atinsi de rendurile din urma. Spune-ne, care sunt càrtile menite pentru noi? . . . Parintii nostri totu mai aveau „Vietile sfintiloru“ din care mai scoteau câte o invetiatura; aveau cartea cu „Patimile lui Iisusu“; aveau minunat'a „Alecsandria“ in care scriá că Alecsandru Machedonu a purtatu resboiu cu rácii si cu furnicile si au ajunsu pán' la pórt'a raiului; aveau „Povestea vorbei“ cea atátu de bogata in pilde intielepte; aveau „Istori'a prea frumosului Arghiru si a prea frumosei Elen'a cea maiéstra si cu perulu de auru“, in care istoria se aflau versuri adimenitóre cá acestea:

„Nici cântăretele Muse
Ce scotu cântece din buze,
Nu sunt asiá dragastóse
Cá Elen'a cea frumósa.
Peru de auru stralucesce,
Pe pamentu se târaesce;
Precum lun'a cea ivita
E nóua si ne'mplinita,
Asiá-i fruntea cea suita
Cu sprâncene cercuita

Alabastrului e fația
Ce se vede'n sinu la brația,
Unde dóue merisióre
Stau ascunse rotunjóre.
La pieptu ardu cu libovu mare
Idolescile oltare.
Ba crinulu celu prea subtire
Si inaltu la a sa fire
Ast'a-i óbl'a ei faptura
Si mândr'a-i cautatura.
Vestmintele ardu cá foculu
Care 'mpodobescu mijloculu.
A lui Cupidon sagéta
O vedi cum sta agatiata
Camu pe lângă subtioára,
De unde la Arghiru sbóra.“

aveau, cá sè nu'mi uitu vorb'a, „Istori'a lui Leonatu din Longobard'a, care se hraniá cu bard'a“; aveau „Istori'a lui Piram si a Tisbei“, a lui Tilu-buhog Linda“ si altele de feliulu acest'a. Dar' astadi, chiaru si déca amu voi sè cetimu câte ceva, unde sunt cârtile potrivite pentru noi, cârti — firesce — alcatuite dupa vremea de acumu, care sè ne folosésca in adeveru?

Dieu, nu sciu ce aru puté respunde literatii nostri la acésta întrebare, căci cu cârtile d-lui Ispirescu din Bucuresci, care cârti sunt in adeveru potrivite pentru poporu, si cu o fóia dóue, care nu arare ori 'si uita pentru cine scrie, e cu totul totu prea puçinu. Si afara de acést'a si ce avemu se cetesce slabu de totu.

Ei bine, ce e de facutu?

Óre sè mai suferimu cá saténulu nostru, talp'a tie-rei, adeveratulu romanu, sè mai remàna in intunereculu in care se afla astadi? Au nu e timpulu, cá scriitorii cu péna mai usióra, cu limba mai romanésca sè se gâdésca si la omulu din poporu, sè caute a-lu luminá, in-diestrându-lu cu cunoscintiele pe care timpulu de fația le pretinde dela ori si cine?

Si cine este chiamatu a dá primulu impulsu la o astufeliu de miscare, a preserá o róua binefacatóre pe tanjitórea campia? — De buna séma in prim'a linia asociatiunile nóstre, ce si-au luat falnic'a devisa: *cultiva-rea poporului*. De se voru gasí si privati cari sè spriginésca si lucrulu acest'a, precum au spriginitu multe alte institutiuni folositóre nătiei nóstre, va fi cu atát'a mai bine.

In ori si ce casu o activitate neobosita si bine chip-suita, o incuragiare ferbinte, o respândire sistematica a scrieriloru poporale si iata! ne-amu scapatu de necazu. Dar', cumu dicu, nu e de întârdiatu, căci ap'a este la gura. Cându tóta lumea merge inainte, noi nu putemu remané totu unde au fostu mosii si stramosii nostri.

Cu o suta, dóue de individi, cari petrecu intr'unu cercu de idei cu totul straine restului de milióne, nu este destulu. Si pâna cându nu vomu vedé pe saténulu nostru siedindu Duminec'a pe prisp'a casei cu cartea in mâna, nu vomu puté dice, că suntemu unu poporu in adeveru cultivatu!

Publicarea baniloru incursi

la cass'a asociatiunici transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu dela 1 Iuniu 1881 pâna astadi (continuare dela Nr. 13, 14 alu Transilvaniei).

1. Prin directiunea despartimentului VIII, (Alb'a-Iuli'a) tacsă dela d. d. Iosif Roman, proprietariu in Alb'a-Iuli'a membru nou pro 1881 6 fl.; Ioanu Popu, notariu cerc. in Siardu, pro 1876/7 5 fl.; Georgiu Filipu, avocatulu in Alb'a-Iuli'a m. n. pro 1880/1 6 fl.; Ioanu Cosieriu, avocatulu in Alb'a-Iuli'a pro 1878/9 5 fl.; Nicolau Barbu, avocatulu in Alb'a-Iuli'a pro 1876/7 5 fl.

Ajutóre: dela d. d. Nicolau Palosianu, Dimitrie Rad'a, Dimitrie Berghianu, Niculau Cado, Antoniu Popu, Basiliu Barbu, Ioan Nanescu câte 1 fl. Ioan Moldovanu 2. fl. Gedeonu Radu, Procopiu Costea, Afteniu Curt'a, Vasiliu Selegeanu, Chirila Crisanu si Petru Anca câte 1 fl. in Sum'a 42 fl.

2. d. d. A. P. Alecsi profesoru in Naseud tacsă pro 1878/9, 1879/80, 1880/1 15 fl., Florian cav. de Porcius din Rodn'a vechie m. n. 1880/81 5 fl.

3. d. Dr. D. P. Barcianu, profesoru in Sibiiu tacs'a pro 1879/80, 1880/81 10 fl.

4. d. Andreiu Medanu, asesoru in Siomcut'a m. tacs'a pro 1880/81 5 fl.

5. d. d. Ioanu Gerasimu, subjude r. in Mediasiu tacs'a pro 1873/74, 1874/75 10 fl., Ioanu C. Dragusianulu, presiedinte pens. tacs'a pro 1880/81 5 fl.

6. Prin d. Rudolfu Fagarasi din Muresiu-Osorheiu, dela d. d. Basiliu Hossu adm. protop. in M. Osiorheiu tacs'a pro 1868/69 5 fl., Petru Piposiu, jude r. in M. Osiorheiu tacs'a pro 1875/6, 1876/7 10 fl., Andreiu Frâncu, jude r. in M. Osiorheiu tacs'a pro 1875/6, 1876/7 10 fl., Mateiu Popu Gri-deanu, avocatulu in M. Osiorheiu tacs'a pro 1876/7, 1877/8 10 fl. Nicolau Moldovanu, jude r. in M. Osiorheiu m. n. tacs'a pro 1880/1 5 fl., Radu Fagarasi comerciantulu in M. Osiorheiu tacs'a pro 1872/3, 1873/4 10 fl.

7. d. Sav'a Borha, avocatulu in Hatieg tacs'a din 1876/7 pana 1880/1 25 fl.

8. d. Nicolau Lazaru, parochu in S. Sebesiu tacs'a pro 1880/1 5 fl.

9. d. Ioanu Welle protop. in Desiu m. n. tacs'a pro 1880/1 5 fl.

10. d. Nicolau Garoiu, avocat in Zernesci tacs'a din 1873/4 pana 1879/80 35 fl.

11. Ioanu Issipu, jude cerc. in Rodn'a vechie m. n. tacs'a pro 1880/1 5 fl.

12. d. Ales. P. Romontianu, parochu in Turd'a tacs'a pro 1880/1 5 fl.

13. d. d. Demetriu Coroianu, canonicu in Gherl'a tacs'a pro 1877/8, 1878/9 10 fl. Ioanu Russu protop. in Sibiiu tacs'a pro 1879/80 1880/1 10 fl.

14. d. Georgiu Baritiu, secretariu I tacs'a pro 1878/9 1879/80 10 fl.

15. Escelenti'a Sa D. Archiep. si metropolitu Mironu Romanulu, membru fundatoru 200 fl.

16. Prin directiunea despartimentului VII, (Abrudu) tacs'a dela d. d. Petru Candea, propriet. Zlatn'a si Ioanu Iancu parochu in Buciumu-poeni, ambii câte una obligat. de statu à 100 fl. cá membrii pe viétia. Ioanu Tanislav parochu in Valea Bulzi m. n. 6 fl. Petru Paulu proprietariu in Zlatn'a m. n. 6 fl. Iosifu Lucaciu, subjude comunalu in Zlatn'a m. n. 6 fl. Alesandru Macaveiu, proprietariu in Buciumu Siasa 5 fl. Ionutiu Macaveiu propr. in Bucium 5 fl. Candinu Davidu in Buciumu 5 fl. Ioanu Todescu, parochu in Buciumu 5 fl., Victoru Baritiu, not. cerc. Bucium 5 fl., Gerasinu Candrea, avocat in Campeni 5 fl. George Cosma m. n. 5 fl. Nic. Baisianu, par. in Buciumu 5 fl., Iosifu Ciur'a, par. in Buciumu 5 fl. Ioanu Gallu, prot. in Abrudsatu 5 fl. toti pro 1880/1. Alesandru Ciur'a, par. in Abrudu pro 1879/80, 1880/81 10 fl., Irionu Avramu Macaveiu, proprietariu in Bucium m. n. 5 fl., Nicolau Lobontiu, proprietariu in Abrudu 5 fl., Simeonu Ciur'a hutmanu in Buciumu 5 fl., Todoru Macaveiu Ciur'a propriet. in Buciumu 5 fl., George Deceanu, esecutoru in Campeni m. n. 6 fl. Nicolau Candrea, not. cerc. in Vidr'a m. n. 6 fl. toti pro 1880/81.

Ajutóre: dela d. d. Ioanu Ciur'a, parochu, Stefanu Tanislavu, propriet. Moise Laslau, parochu, George Aronu, docente, Vasiliu Voda, jude, Petru Iancu, propriet., Tranches Chirila, propriet., Nicolau Daramusiu, propriet., Crainicu Todea, propriet., Amos Popescu, parochu, Georgiu Paulu, parochu, Tataru Trifonu propr., Georgiu Tanislavu, propr., George Corpade, Onutiu Sierbanu, Petru Tanislavu, N. Placinta propriet., Stefanu Postiuletii, propr., Stefanu Tanasie propriet. Petru Corpade, Simeonu Magdu, propr. Bas. R. Demianu, candidatu de profesura, Petru Tanislavu, propr., Nicolau Olariu, propr., Nicolau Paulu, propr., Dumitru Tanislav, propr., Dionisiu Damianu, macelariu, Victoru Damianu, comerciante, Moise G. Callinu, parochu, Ioanu P. Laszlo adm. protopr. George Damianu, parochu, câte 1 fl.

17. d. Ioanu Albonu, preotu in Velcheriu tacs'a pro 1880/1 si diplom'a 6 fl.

18. d. Iacobu Bolog'a, consil. aul. pens. in Sibiiu tacs'a pro 1880/81 5 fl.

19. Prin directiunea despart. I, (Brasiovu), tacs'a dela d. d. Iosifu Puscariu, avocat pro 1874/5 1875/6 10 fl. Diamandi Manole, comerciantu pro 1866/7 5 fl. Dr. Nic. Branu de Lemeni, avocat m. n. 1880/1 5 fl., Ioanu Lengeru, avocat pro 1878/9, 1879/80 10 fl., Iosifu Baracu, protop. pro 1880/1 5 fl., Dimitrie Stanescu, comerciantu pro 1881/2 5 fl.,

Const. Steriu, comerciantu pro 1878/9 5 fl., Petru Nemesiu, notariu reg. pro 1880/1 5 fl., Nicolau Strevoiu, avocat pro 1875/6 5 fl., Dr. Aurelu Muresianu, redactoru pro 1881/2 5 fl., Ioanu B. Popu, comerciantu pro 1874/5 5 fl. Dr. Nicolau Popu, profesoru pro 1876/7 5 fl. toti din Brasiovu.

20. Prin directiunea despart. II, (Fagarasiu) tacs'e dela d. d. Ales. Micu, vicariu pro 1880/1 5 fl., Danilu de Gre-moiu vice-comite pro 1873/4 5 fl., Ioanu Cinteá, cancelistu, pro 1874/5 1875/6 10 fl., Georgiu Popu Grideanu, pretoru pro 1876/7 1877/8 10 fl., Gregoriu Negrea, controloru pro 1878/9 5 fl. toti din Fagarasiu. Comun'a Vistea inferióra pro 1874/5 5 fl., George Comanicu not. in Venetia inferióra pro 1872/3 5 fl., Ioanu Florea, asesoru orf. in Fagarasiu pro 1880/1 5 fl.

21. Prin directiunea despart. XX, (Blasiu) tacs'e dela d. d. Ioanu Fehete, canonicu pro 1880/1 5 fl., Antonie VestemEANU, canonicu pro 1880/1 5 fl. Elia Vlass'a, canonicu pro 1880/1 5 fl., Stefanu Manfi, canonicu pro 1879/80 5 fl., Ioanu Antonelli, canonicu pro 1880/81 5 fl., Leontinu Leonteanu, canonicu, pro 1880/1 5 fl., Ioanu I. Moldovanu, canonicu pro 1880/1 5 fl., Dr. Ioanu Ratiu canonicu pro 1880/1 5 fl., Alimp-iu Blasianu, protop. pro 1879/80 5 fl., Toma Ier. Albani, egumenu pro 1876/7 5 fl., Bas. Ratiu, profesoru pro 1880/1 5 fl. Simeonu Micu, profesoru pro 1880/1 5 fl., Ioanu Germanu profesoru pro 1880/1 5 fl., Nicolau Popescu, profesoru pro 1880/1 5 fl., Basiliu Olteanu, avocat pro 1880/1 5 fl., Georgiu Vlass'a profesoru pro 1880/1 5 fl. toti din Blasiu.

Nicolau Mediasianu, parochu in Bucerdea gran. din 1877 pana 1880/1 20 fl., Nicolau Solomonu, parochu in Tiuriu din 1877 pana 1879/80 15 fl.

22. d. Stefanu Campeanu, protop. in Elisabetopole tacs'a pro 1880/1 m. n. 6 fl.

23. d. Sim. Horvatu, fiscalu reg. in Dev'a din 1878/9 pana 1880/1 15 fl.

24. Biseric'a din Sãn-Mihaiu pro 1880/1 5 fl.

La adunarea gen. a XX-a tienuta in Sibiiu tacs'e dela d. d. Ioanu Olteanu, ingeneru in Bucuresci m. fundatoru 500 lei, Ioanu Popescu, profesoru in Bãrlad m. fundatoru 500 lei, dr. Carolu Davila, generalu in Bucuresci m. n. pro 1880/1 5 fl., Alesandru Davila, privatieru in Bucuresci m. n. pro 1880/1 5 fl., Gregoriu Em. Lachovari privatieru in Bucuresci m. n. pro 1880/1 5 fl., Augustinu Antal, archidiaconu in Beiusiu m. n. pro 1880/1 5 fl., Gabrielu Popdanu, preotu in S.-Andrei m. n. pro 1880/1 5 fl., Michailu Popu, pictoru in Brasiovu m. n. pro 1880/1 5 fl., Vasiliu Suciú, profesoru in Gherl'a m. n. pro 1880/1 6 fl., Nicolau Nicorescu, rentieru in Bãrladu m. n. pe viatia, 100 fl. D-na Mari'a Barboloviciu, S. Somlyo pro 1879/80 5 fl., D-na Mari'a Cosm'a, in Supurulu sup. pro 1880/1 5 fl., D-ra Mari'a Popu in Basesci pro 1881/2 5 fl., Nicolau Tamasiu, preotu in Grindu pro 1881/2 5 fl., Mateiu Popu Grideanu, asesoru la tabl'a reg. in M. Osiorheiu pro 1878/9, 1879/80 10 fl., Dr. Albertu Balintu, medicu in Rosia pro 1876/7 5 fl., Alimp-iu Barboloviciu, vicariu in S. Somlyo pro 1876/7 1877/8 10 fl., Simeonu Popu Moldovanu, protop. in Agãrbiciu pro 1880/1 5 fl., Dr. Nicolau Oncu, avocat in Aradu pro 1874/5 1875/6 10 fl., Teodoru Popu, avocat in Bai'a de Crisiu pro 1877/8 pana 1878/9, 10 fl.

Andrieu Cosm'a, pretoru in Tasnadu pro 1878/9 5 fl., Ioanu Popu, propriet. in Domninu din 1878/9 pana 1880/1 15 fl., Vincentiu Nemesiu, preotu in Samartinulu saratu pro 1880/1 si diplom'a 6 fl., Demetriu Suci, advocatu in Szilagy Cseh pro 1878/9 5 fl., Dr. Ioanu Colceriu, medicu in Blasiu pro 1871/2 5 fl., Ioanu Hentesiu, asesoru cons. in Ocna pro 1879/80—1881/2 15 fl., Basiliu Porutiu, protop. in Almasiu mare pro 1870/1 5 fl.

25. d. Dr. Iosifu Gallu, septemviru in Pest'a tacs'a din 1875/6 pana 1877/8 15 fl.

26. d. Iosifu Gallu, subjude reg. in Beiusiu tacs'a pro 1880/1 5 fl.

27. d. Dionisiu Romanu, cancelistu in Mediasiu tacs'a pro 1880/1 5 fl.

28. d. Augustinu Popu, advocatu in M. Lapsiu tacs'a pro 1881/2 5 fl.

29. d. Nicolau Petrescu, cassieru la Albin'a in Sibiu tacs'a pro 1879/80 5 fl.

30. Prin directiunea despart. II, (Fagarasiu) dela d. George Negrea, subjude reg. in Fagarasiu tacs'a pro 1880/1 5 floreni.

Ajutórie: dela Comunele Mundr'a 2 fl. Vaadu 1 fl. Toderitia 1 fl., Siarcaitia 2 fl. d. d. Moritz Knöpfler 2 fl. Ioanu Cocanu 50 cr., Teodosie Cocanu 50 cr., Lazaru Comsia 50 cr., Iacobu Margineanu 50 cr., George Renghi'a 50 cr., Ioanu Gram'a 50 cr., Ioane Donetiu 30 cr., George Raic'a 10 cr., Franz Clor 50 cr., Mateiu Siandruclu 1 fl., Nicolau Ratiu 80 cr., George Barbatu 30 cr., Lazar L. Barbatu 20 cr. si Lazar Barbatu 20 cr.

31. d. Ioanu Petricasiu, cancelistu in Turd'a tacs'a pro 1880/1 5 fl.

32. d. Eli'a Luc'a, protop. in Petielc'a tacs'a pro 1881/2 5 fl.

33. Prin directiunea despartimentului IV (S. Sebesiu) tacse dela d. d. Ioanu Piso, senatoru in Sasu-Sebesiu pro 1879/80, 1880/1 10 fl., Ioanu Carpenisianu m. n. pro 1881/2 5 fl., Ioanu Drocu, protop. in Mercurea pro 1875/6 5 fl., George Popu, negutiatoriu in Mercurea pro 1880/1 5 fl., Clementu Munteanu, medicu in Mercurea pro 1880/1 5 fl., Ladislau Dobolianu, controloru in S. Sebesiu pro 1880/1 5 fl., Laurentiu Bercianu, pro 1878/9 5 fl., Mateiu Savu, pretoru S. Sebesiu pro 1881/2 m. n. 6 fl. Davidu Pandrea, padurariu in S. Sebesiu pro 1881/2 m. n. 5 fl., Comun'a Apoldulu de josu pro 1881/2 m. n. 5 fl., Vasiliu Greavu pro 1875/6—1877/8 15 fl., Const. Colbasi, propr. in Springu pro 1878/9, 1879/80 10 fl., Ioanu Vulcu, proprietariu in Pianu sup. pro 1879/80 1880/1 10 fl., Pavelu Vulcu, propriet. in Pianu sup. pro 1881/2 m. n. 5 fl., Ioanu Oncescu, notariu cerc. in Rehau pro 1875/6—1877/8 15 fl., George Angelu consil. aul. pens. S. Sebesiu pro 1879/80 5 fl.

34. Iacobu Lugosianu, protop. in Turd'a pro 1881/2 5 fl., Alesandru Mezei, par. in Beiu 1880/1 5 fl.

35. Nicolau Siustai, advocatu in Brasiovu pro 1881/2 5 fl. Sibiu, in 15 Decembre n. 1881.

Dela cass'a Asociatiunei transilvane.

Catalogu alfabeticu

asupra cartiloru aflato're in bibliotec'a „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a pop. rom.” pana inclusive la adunarea gen. dela Turd'a din 7—9 Aug. 1880, compusu de Petra Petrescu, archivariu si bibliotecariu alu Asociatiunei.*

(Incheere).

Thieme M. Fr. W. Vorschule d. Chemie od. Anleitung zur Erl. d. Grundlehre d. Chemie auf prakt. Wege. 1 vol. Leipzig 1847 (621).

Thiersch Fr. Griech. Gramatik vorzügl. des homerischen Dialektes. 3 Auf. 1 vol. Leipzig 1826 (872).

Thoth Lorenz, Die Aviticität u. sonst. Besitzverh. geordnet durch d. Patent vom 20 Nov. 1852. Uebers. v. Görgei. Pest 1853 (189).

Tincu Velea N. Cele siette virtuti séu fapte bune de capetenia. 1 vol. 8°. Brasiovu 1847 (22).

Tom'a de la Câmpu. De urmarea lui Christosu patru cârti. 1 vol. Blasiu 1821 (1367).

Tomiciu Ioanu. Cultur'a albineloru. 1 vol. Bud'a 1823 (633).

Toppeltinus L. de M. Origines et occasus Transilvanorum. 1 vol. 8°. Viennae 1752 (302).

Torma K. Dacia felosztása a Romaiak alatt, br. Kolozsvárt 1863 (1061).

— 12 Romai felirat Daciából, br. Kolozsvárt 1863 (1101).

— Romai feliratok Erdélyből. 2 br. Pest 1863 (951).

— Adalék észak nyugoti Dacia föld és helyi iratához, br. 4°. Pest 1864 (952).

— Alsó-ilosvai Romai állatábor s müemlékei. folio. Kolozsvárt 1864 (953).

Toth, Baron de —. Memoires sur les turcs et les tartares. 3 vol. 8°. Amsterdam 1785 (476).

Török. A birodalomrol tudasítások. 1 vol. N. Szeben 1790 (499).

Törvényczikkelyek. Az 1836-ik évi magyar ország gyűlésen alkotott —. Pesten (1376).

— Az 1840-ik et. Pesten (1375)

Transilvani'a. Actele Societatii — pentru ajut. stud. rom. din Trans. si pârtile ei, br. I—IV (2 ex.) (1273).

— Fôia' a Assoç. tr. pro 1868/78. (2 ex.) 4°. (1296).

Transsylvania, period. Zeitschr. für Landeskunde, redig. v. Mildenberg et Neugeboren. Hft 1—3. Hermannstadt 1833/4 (1257).

Trausch C. I. Lebensskitze des Fr. Ios. Trausch. 1 vol. 8° Kronstadt 1873 (520).

— Ios. Schriftsteller Lexicon der siebenb. Deutschen. 3 vol. 8°. Kronstadt 1868 (796).

— Annales Hungarici et Transilv. 2 vol. 4°. Coronae 1847/8 (367).

Trendelenburg I. G. Anfangsgründe d. griech. Sprache. 5 Aufl. Leipzig 1805 (873).

Trigonometri'a. Elemente de — dreptliniata' si sferica. Bucuresci 1850 (593).

Tripartitum, juris hung. 1 vol. 8°. Tyrnaviae 1751 (151).

Tuducescu I. Introducere in economia br. 8°. Aradu 1875 (580).

— Istori'a romaniloru, br. Aradu 1876 (581).

Turoczi Lad. Hungaria suis cum regibus compendio data. 1 vol. 4°. Tyrnaviae 1768 (373).

Türkisch-deutsche Sprachlehre. Kurzgefasste —. Hermannstadt 1828 (871).

*) Numerii din parentese arăta locatiunea opuriloru in dulapuri.

U.

- Uebersicht* d. Waaren- Ein u. Ausfuhr d. allg. oest. Zollgebietes u. Dalmatiens im J. 1861. Wien 1861 (828).
— Im J. 1864 (929).
Uebung. Die — in d. Schule d. Lebens. philos-relig. Betrachtungen. Ludwigsburg 1835 (836).
Ungariae. Introductio ad historiam — critico-polit. 1 vol. 8°. Viennae 1770. (298).
Ungarn. Eine Stimme aus —. br. Hamburg 1832 (1026).
— Das Königreich — u. dessen erster Ursprung. 1 vol. 1683 (432).
— Umriss einer möglichen Reform in —. 1 Hft. London 1833 (1049).
— Als Quelle d. Befürchtungen u. Hoffnungen für Oesterreichs Zukunft v. Dr. S. Leipzig 1845 (436).
Universität, a) Verhandlungen der sächs. Nations — pro 1863 1868/9; b) Verhandlungs-Protocolle dto pro 1878/9, (se continua) (1255).
Unterhaltungen aus der Gegenwart. Period. Schrift. 8°. Hermannstadt 1848 (1264).
— aus d. Gesch. Siebenb. Hft 1/4, 7/8, 16/19. Hermannstadt 1809 (1263).
Urechia V. A. Istoria romaniloru. Biografii romane dupa metoda catech. ed. 8°. 1 vol. Bucuresci 1867 (256).
— Institutul —. Rapörtele deleg. guvern. la esam. din 1875. Galatiu 1875 (1069).
— Anuaru gen. alu instr. publ. in Romani'a pro 1863/4, et 64/5 (1278).
— Buletinul instr. publ. a. I. Bucuresci 1866 (1279).
— Instructiunea publica 4°. Bucuresci 1859/61 (pâna la br. din Aug. escl.) (1282).
— Locurile de scoli sat. în Romania. Bucuresci 1858 (1281).
— Scólele sat. în Romania istoricul dela 1830/67. Bucuresci 1868 (1280).
Urházy Gy. Világkronika. Pesten 1859 (1057).
Ursescu V. Elemente de stilulu epistolaru ed. IV. Bucuresci 1863 (753).

V.

- Vajda L. A.* Kolozsmegyei havasi közs. érd. azon isk. tanáchoz beterjesztett indítványa, br. Kolozsv. 1874 (1062).
— Epistola deschisa adres. redactorului „Tel. rom“ br. Brasiovu 1873 (1093).
— Néhány szó az 1754 urbéri nyilt parancs. commentatiojának szükségességéről. Kolozsv. 1868 (208).
— Synopsis hist. juris transil. 8°. Claudiopoli 1830 (123).
Vank V. Vasile. Lumina credintiei, carte de rugaciune si cetire, ed. II. Pesta 1867 (40).
— Agricultur'a in folosulu jun. scol. popor. Pest'a 1863 (635).
Vantil Salom. Methodus concionandi. Traiecti ad Rhenum 1817 2 ex. (74).
Vasiciu Dr. P. Neputinti'a si a ei totala vindecare. Brasiovu 1846 (1378).
— Antropologi'a, 8°. Buda 1830 (224).
— Catechismulu sanetatii. Timisiór'a 1870 (227).
— Cat. antropologicu, dto (228).
— Dietetic'a. 1 vol. 8°. Bud'a 1830 (230).
— Macrobiotic'a dupa Hufeland. 2 vol. 8°. Brasiovu 1844/5 (2 ex.) (222).
Vater Joh. Sev. Synchronistische Taffeln d. Kirchengeschichte, fol. Berlin 1809 (1330).

- Vaterländische Blätter* für d. oest. Kaiserstadt auf d. J. 1813. 8°. Wien (1268).
Velceanu M. Doctrin'a fericirei. 8°. Sibiu 1879 (738).
Verböczi Steph. Extractus sive explicatio decreti tripartiti, ed. II. Pestini et Posonii 1800 (159).
— Vedi Werböczi.
Verbrechen. Allgem. Gesetz über — u. derselben Bestrafung. 8°. Wien 1787 (203).
Verein f. Naturwissenschaften. Verh. u. Mitth. des Siebenb. — zu Hermanstadt I—XV, XVIII, XXIII—XXVIII (1251).
— Archiv des —'s f. siebenb. Landeskunde. Hermannstadt 1843. I. II. IV. Neue Folge I. Hft 1. 3. II. Hft 2. IV. 1. 2. VI. 3. VII. VIII. 1. 3. IX. 1. 3. X. XII—XV. (1253).
— f. siebenb. Landesk. Jahresberichte pro 1864/5—1877/8 (1154).
Verini Euseb. Comentatio de hereditario jure seren. domus austr. Viennae 1771 (173).
Verzeichniss der in d. oest. Kronl. ersch. Zeitungen u. Drucksorten, pro 1865/6. 2 br. 4° (954).
Viehbrandzeichen. Abhandl. der in d. sächs. Ortschaften bestehenden — nach Stühlen u. Districten. Hermannstadt 1826 (454).
Vigerius Tr. De praecipuis graecae dict. idiotismis. 8°. Lugduni 1752 (876).
Villemain M. Traité de l'existence et de attr. de Dieu. 8°. Paris (97).
Vintila G. Cursu de practica gradinaritului si de economi'a de casa. 1 vol. 8°. Brasiovu 1872 (632).
Virág Benedek. Magyar századok 884—1301, 1301—1637. 2 vol. 8°. Budán 1816 (486).
Virgiliü M. Aeneis in usum schol., recogn. Otto Ribbeck. 8°. Lipsiae 1868 (665).
Vitriarius Ph. R. Universum jus civ. privatum 8°. Lugduni Bat. 1697 (144).
Vizsgáldás az erdélyi kenézségekröl. N. Enyeden 1846 (119).
Vladescu Gr. Elemente de geogr. pentru clas'a II si a III prim. Bucuresci 1869 (516).
Vocabulariu rom. franc. (fára tit.) v. I. 8° (903).
Vogels H. Beschreibung seiner Seereisen. 3 Th. Leipzig 1797 (536).
Volney C. F. Die Ruinen oder d. Gesetz der Natur, 12°. Leipzig 1852 (779).
Voltaire. Histoire de Charles VII. 1 vol. 8°. Metz 1805 (475).
Voss I. H. Homer's Ilias. 2 vol. 8°. Wien 1837 (698).
— Homer's Werke. 2 vol. 8°. Stuttgart et Tüb. 1842 (696).
— Verwandlungen nach Publius Ovidius Nas. 1 vol. Wien 1799 (697).
Vulcanu Ios. Panteonulu romanu. 1 vol. 8°. T. I. Pest'a 1869 (725).

W.

- Wagner C.* Diplomatarium Comit. sarosiensis. Posonii et Cassoviae 1780. 4°. (303).
— Genealogia ill. familiarum quae in Scepusio floruerunt. 1 vol. 4°. Posonii et Cassoviae 1718 (370).
— Familiae Hungariae. 1 vol. Posonii Pest et. Leipz. 1802 (322).
— Historia Josephi I caesaris. fol. Vienae A. 1745 (1342).
Waily. Léon de —. Angelica Kauffmann. 2 vol. 8°. Paris 1859 (819).
Wallaszky. P. Conspectus reipublicae in Hungaria. 1 vol. 8°. Budae 1808 (321).
Wandermuelen G. Dissertatio de ortu et interitu imperii romani. 1 vol. 8°. Ultrajecti 1698 (275).

Wappen u. Siegel d. Fürsten von Siebenb. u. der einzelnen ständischen Nationen dieses Landes. Hermannstadt 1838 (425).

Wattenbach W. Germanisirung d. oestl. Grenzmarken d. deutschen Reiches. br. 1862 (1038).

Weber C. Jul. Deutschland. 3 vol. 8°. Stuttgart 1834 (464).
— Das Papsthum u. die Päpste. 3 vol. 8°. Stuttgart 1834 (465).

Weberus J. A. Speculum naturae humanae. 1 vol. Viennae 1672 (671).
— *Joh.* Wappen der k. fr. Stadt Epperies. 1 volum 8°. 1668 (382).

Wegner E. Einleitung zur Welt- u. Staatsgeschichte. 1 vol. 8°. Jena 1742 (383).

Wegscheider J. A. L. Instit. theol. christ. dogmaticae. 1 vol. 8°. Halae 1826 (72).

Weide-Ordnung f. oest. Schafhirten in Bulgarien. 8°. bros. Wien 1853 (1048).

Weinkopf Jos. Didaktik und Methodik. 1 volum 8°. Wien 1822 (554).
— Wissenschaft. Katechetik. 1 vol. 8°. Wien 1824 (90).

Weise Dr. F. Ch. Die Grundwissenschaft d. Rechtes. I Bd. 2 Aufl. Mannheim 1864 (121).

Weiss M. Die Fehde Kronstadt's gegen G. Bathori. Hist. Skizze (fara tit.) (428).

Weisse C. H. Das philos. Problem d. Gegenwart. 8°. Leipzig 1842 (241).

Weltgeschichte, Allg. — von Gothric u. Jray. 8°. tom. 5. 8, 30, 38/9, 44/6, 48/9, 51/58. Troppau u. Brünn 1785 (381).

Werböczí. Etwas von — br. germ. lat. 21 pag. (597) vedi si Verböczí.

Wetzer N. J. Kirchenlexikon. t. I A — Bibel. 8°. Freiburg 1847 (79).

Wieland E. K. Lehrbuch der deutsch. Reichsgeschichte. 1 vol. 8°. Leipzig 1788 (391).
— 's Sammlung poetisch. Schriften. 3 vol. Carlsruhe 1776 (792).

Wien. Bericht über d. Land- u. Forstwiss. Ausstellung zu — im J. 1866. Wien 1867 (934).

Wiese. Handbuch d. gem. Kirchenrechtes. 3 vol. 8°. Leipzig 1602 (73).

Wildner Dr. Jgn. Edel v. *Meithstein.* Die ungar. Publicisten u. die Broschüre: Ein Haupthinderniss d. Fortschrittes in Ungarn. br. Wien 1843 (1026).

Windisch K. G. Beschreibung d. Königreich's Ungarn. 1 vol. Pressburg 1772 (472).
— Geschichte d. Ungarn. 1 vol. Pressburg 1784 (466).

Wirkungskreis u. die Zuständigkeit d. Gerichte in bürgerl. Rechtssachen f. Siebenb. br. Wien 1852 (178).

Wisemann N. Fabiol'a séu biseric'a catacombeloru. 1 vol. 8°. Vien'a 1874 (731).

Wlad Alajos. A román nép és ügye. 8°. Lugosiu 1863 (834).
— beszédei. br. Pest 1861 (1381).
— Cuventari dietali. Lugosiu 1865 br. (1380).
— Originea familiei Wlad nobila de Salisce. br. Lugosiu 1865 (1383).

Wolf S. De vestigiis ruthenorum in Transilv. bros. Cibinii 1802 (1080).

Wolff H. W. Justus. Darstellung d. Glaubenslehre Jesu. 1 vol. 8°. Hamburg 1840 (1350).

Wolffianis etc. Juris naturae larva detracta et sub titulo juris nat. prodeuntibus. (43).

Wolfgang A. Lauterbach, collegium theor. pract. 3 vol. 4° Tubingae 1763 (150).
— Historia de reb. transilv. 4 vol. Cibinii 1782 (317).

Wolterstorff J. G. A. Die rationale Theologie. 8°. Wolfenbütel 1846 (1354).

Wörterbüchlein deutsch-wal. 8°. Hermannstadt 1822 (898).

Wüstenfeld F. El. Macrizis Abhandlung über d. in Egypten eingew. arabischen Stämme. 1 vol. 8°. Göttingen 1847 (415).

X.

Xenofontos Anabasis Kyron. 1 volum 8°. Hallae et Berolini 1811 (642).

Y.

Yung Ed. Nachtgedanken, übers. v. Bentzel. 2 vol. (785).

Z.

Zabanius J. Oratio paneg. in pompa exequiali D. Mich. Apafi. br. Cibinii 1691 (1070).

Zangerus Joh. De exceptionibus. 1 vol. 4°. Francof. ad M. 1733 (149).

Zegerus Bern. Dissertatio can. de dispensationibus. 8°. Viennae 1775 (116).

Zehententschädigung. Die — in Siebenb. br. Hermannstadt 1859 (177).

Zeitschrift von u. für Ungarn. 8 br. Pest 1803 (1260).

Zeitungen. Preissverzeichniss der ausländisch. — Wien 1865/6 2 br. (1033).

Zichy család. A grof — okmánytára. 3 vol. 8°. Pest 1871 (484).

Zieglaue Ferd. v. Ueber d. Zeit d. Entsteh. d. sogen. älteren oesterr. Landrechtes. br. 8°. Wien 1856 (184).

Zippe F. X. M. Lehrbuch d. Naturgesch. u. Geognosie für Realschulen. 1 vol. 1852 (616).

 Anuntiu de abonamentu.

Cu 31 Decembre st. n. se incheie cursulu foiei

„TRANSILVANIA“

pe anulu 1881, si dela 1 Ianuariu 1882 se incepe altulu.

DDnii membrii ordinari ai Asociatiunei transilvane sunt rogati, cá conformu decisiunei luate in adunarea generala dela Turd'a in 1880, repetita in cea dela Sibiuu a. c. se binevoiésca a numerá de timpuriu tax'a de 5 fl. pe anulu 188/1 déca voiescu se aiba acestu organu alu Asociatiunei gratis si franco. De altumentrea on. comitetu a reflectatu la acésta impregiurare pe directiunile despartimenteloru cu vre-o 8 septemani mai nainte.

Pentru nemembrii pretiulu este 2 fl. v. a. pe anulu intregu. Afara din monarchia 6 franci. Pe creditu nu se dá.

Din cursulu anului 1881 mai sunt 30 esemplarie intregi.

 Aceloru domni cari au prenumeratu la „Transilvani'a“ numai cá de 4 septemani incóce, li se voru trimite toti Nrii dintr'odata, legati usioru, adeca indata ce va fi gat'a compactorulu cu inseilarea loru.

Redactiunea.